

pplk. doc. JUDr. Monika Hullová, PhD.
Academy of the Police Force in Bratislava
Department of Criminal Police
monika.hullova@akademiapz.sk
ORCID iD 0000-0002-6663-8766

Nový teoreticko-metodologicko-právny koncept operatívno-pátracej činnosti

New Theoretically-Methodologically-Legal Concept of Operative and Searching Activity

Abstrakt

Operatívno-pátracia činnosť predstavuje špecifický druh poznávacej činnosti realizovanej vybranými orgánmi štátnej správy. Autorka v predkladanej vedeckej štúdii prezentuje výsledky poznania, ku ktorému dospela s využitím vedeckých metód (*dominantne analýzy – obsahovej, historickej, komparatívnej a právnej, analógie, abstrakcie, indukcie, dedukcie, riadeného interview, projektovania a modelovania*) v rámci obhájeného projektu vedecko-výskumnej úlohy. Cieľom vedeckej štúdie je predložiť odbornej verejnosti výstupy poznania ako námety do odbornej diskusie týkajúce sa právnej úpravy a podstaty operatívno-pátracej činnosti. Prikláňame sa k názoru, že existujúci teoreticko-metodologicko-právny koncept je neadekvátny identifikovaným spoločenským potrebám a vykazuje črty zjavnej kontradiktórnosti a archaizmu.

Kľúčové slová: operatívno-pátracia činnosť, operatívna činnosť, pátracia činnosť, spravodajská činnosť, operatívna informácia, kriminálna informácia, pátracia informácia, spravodajská informácia, operatívne opatrenie, pátracie opatrenie, spravodajské opatrenie.

Abstract

Operative-investigative activity represents a specific kind of cognitive activity which is conducted by specific bodies of state administration. In the presented scientific study, the author presents the results of knowledge obtained using scientific methods (mainly content analysis, historical, comparative, and legal analysis, analogy, abstraction, induction, deduction, guided interview, projecting, and making models) based on the approved project of a scientific and research task. The goal of the scientific study is to acquaint the scientific public with the outputs of knowledge as the topics for scientific discussion related to the legal regulation and the fundament of operative-investigative activity. We are inclined to think that the existing theoretical-methodological-legal concept is inadequate to the identified social needs and evinces features of obvious contradiction and archaism.

Keywords: Operative-investigative activity, operative activity, investigative activity, criminal intelligence activity, operative information, criminal information,

investigative information, criminal intelligence information, operative measure, investigative measure, criminal intelligence measure.

Úvod

Zrejme sa nedopustíme závažnejšieho pochybenia, keď si dovoľíme tvrdiť, že operatívno-pátracia činnosť (*d'alej len „OPČ“*) predstavuje veľmi špecifický a za určitých okolností aj očami laickej a odbornej verejnosti kontroverzne vnímaný druh činnosti vybraných orgánov štátnej správy, ktorým sa veľmi intenzívne zasahuje do základných práv a slobôd občanov (*napr. sa ňou narúša nedotknuteľnosť obydlia, nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, ochrana listového tajomstva, tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, ochrana osobných údajov, ochrana telekomunikačného, bankového, daňového, lekárskeho a iného tajomstva*). Uvedená skutočnosť opodstatnene vytvára priestor pre odbornú diskusiu a vedecké bádanie a aj pre nás sa v určitom zmysle slova stala výzvou.

V týchto intenciách sme sa s využitím dostupných vedeckých metód (*dominantne analýzy – obsahovej, historickej, komparatívnej a právnej, analógie, abstrakcie, indukcie, dedukcie, riadeného interview, projektovania a modelovania*) snažili hľadať odpovede na nasledovnú výskumnú otázku: „*Aká je relevancia aktuálneho teoreticko-metodologicko-právneho konceptu OPČ v kontexte historického vývoja a identifikovaných potrieb spoločenskej praxe?*“ Objektom nášho vedeckého poznávania, sa tak stal existujúci teoreticko-metodologicko-právny koncept OPČ (*resp. jeho dva základné komponenty, a to legálna a kriminálna charakteristika a pojmové vymedzenie tejto činnosti*) a predmetom skúmania jeho relevancia v kontexte identifikovaných potrieb spoločenskej praxe.¹ Výsledky tohto tvorivého a doposiaľ neukončeného procesu predkladáme ctenej akademickej obci, ako aj zástupcom aplikačnej praxe, na konštruktívne posúdenie vo forme monotematickej vedeckej štúdie.

1. Legálna charakteristika a pojmové vymedzenie OPČ

Pri hľadaní odpovede na formulovanú výskumnú otázku si je v prvom rade potrebné uvedomiť, že OPČ môže byť realizovaná v rámci trestného konania a rovnako aj mimo trestného konania, a to v závislosti od sledovaného účelu (*cieľa*) tejto činnosti. Uvedená skutočnosť sa v konečnom dôsledku premieta aj do právnej úpravy OPČ, ktorá má vo svojej podstate duálny charakter (*dominantne ide o oblasť trestného práva procesného a oblasť správneho resp. v užšom zmysle slova – policajného práva*). Okrem toho, utajovaný charakter tejto činnosti má bezo sporu vplyv na to, že mnoho, predovšetkým aplikačných aspektov tejto činnosti, je bližšie reglementovaných iba v interných aktoch riadenia, pričom na drvivú väčšinu z nich sa vzťahuje tzv. utajený režim.

¹ HULLOVÁ, Monika a kol. *Model kariérneho postupu a profesijného rozvoja príslušníkov služby kriminálnej polície Policajného zboru, 2022, VÝSK. 262*. Projekt vznikol na základe identifikovaných potrieb policajnej praxe, formulovanej požiadavky zo strany Prezídia Policajného zboru na optimalizáciu modelu organizácie a činnosti služby kriminálnej polície, do kompetencie ktorej jednoznačne spadá realizácia OPČ.

Z výsledkov analýzy genézy právnej úpravy tohto problému vyplýva, že o využívaní OPČ mimo trestného konania nebola do začiatku 90. rokov 20. storočia v našich podmienkach v žiadnom všeobecne záväznom právnom predpise zmienka.

Dokonca sme sa v odborných publikáciách stretli z názorom, že: „Až do 70. rokov nebolo použitie týchto prostriedkov takmer v žiadnej krajine upravené zákonom a pokiaľ ich polícia alebo spravodajské služby využívali, robili tak na základe interných predpisov alebo dokonca bez akejkoľvek právnej úpravy“.² Napriek tomu, že práve záverečná časť predmetného tvrdenia nesporne vyvoláva určitú dávku skepsy, existujú tu oprávnené dôvody na to, aby sme ho nespochybnovali, bez ohľadu na potenciálne polemické úvahy o etickosti a zákonnosti takto realizovanej, špecifickej činnosti vybraných orgánov presadzujúcich právo.

V každom prípade je z historickej obsahovej analýzy vybraných prameňov práva zrejmé, že v česko-slovenských reáliách, nebola v zákone č. 286/1948 Sb., o národnej bezpečnosti, zákone č. 70/1965 Sb., o Sboru národnej bezpečnosti, a ani v zákone č. 40/1974 Sb., o Sboru národnej bezpečnosti, žiadna zmienka o tejto alebo analogickej činnosti polície. Až v zákone č. 333/1991 o Federálnom policajnom zbore a Zbore hradnej polície (s platnosťou do 31. 8. 1993) sa prvýkrát stretávame s pojmami „operatívna činnosť“, „oprávnenie na použitie operatívnych prostriedkov“, „pátracia činnosť“. S významovo príbuznými alternáciami pred rokom 1991 sme sa mohli stretnúť napr. v aktoch riadenia vydávaných pre internú potrebu orgánov štátnej bezpečnosti („ŠtB“) a verejnej bezpečnosti („VB“), datovaných od roku 1948.³ Zo sémantického hľadiska rezortné právne predpisy operovali s pojmami „operatívna činnosť, operatívna práca, agentúrna operatívna činnosť, agentúrna operatívna práca, operatívne rozpracovanie, činnosť operatívneho orgánu, činnosť operatívneho pracovníka“.

Prvýkrát sa s konštrukciou „OPČ“ (spojenie adjektív a samostatných lexikálnych jednotiek – operatívna a pátracia činnosť) v systéme normatívnych právnych aktov

² MUSIL, Jan. Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení (zahraniční srovnání), s. 23.

³ Napr. Pomůcka administrativně-operační pro krajská velitelství Státní bezpečnosti z 15. 12. 1948, Rozkaz Ministra vnitra ČSSR č. 72 z roku 1954 „Směrnice o agenturní operativní práci“, Rozkaz Ministra vnitra ČSSR č. 13 z roku 1962 „Směrnice o agenturní operativní práci státní bezpečnosti“, Rozkaz Ministra vnitra ČSSR č. 1 z roku 1963 Služební předpis VB-oper I-1 a VB oper I-2 „Směrnice pro práci s tajnými spolupracovníky a Směrnice pro administrativní vedení osobních svazků a operativních spisů ve VB“, Rozkaz Ministra vnitra ČSSR č. 25 z roku 1966 Služební předpis SNB-I-3 „Směrnice o součinnosti vyšetřovatelů veřejné bezpečnosti s ostatními součástmi VB“, Nařízení Ministra vnitra ČSSR č. 39 z roku 1972, kterým sa vydáva „Směrnice pro práci s tajnými spolupracovníky a důvěrníky kriminální služby“ (služební předpis VB oper I-1), Nařízení Ministra vnitra ČSSR č. 40 z roku 1972, kterým sa vydáva „Směrnice pro administrativní vedení osobních svazků, svazků propůjčených a konspiračních bytů, operativních a agenturních spisů kriminální služby“ (služební předpis VB oper I-3), Nařízení Ministra vnitra ČSSR č. 41 z roku 1972, kterým sa vydáva „Směrnice při práci kriminální služby v operativním rozpracování“ (služební předpis VB oper I-2), Rozkaz Ministra vnitra ČSSR č. 25 z roku 1966 Služební předpis SNB-I-3 „Směrnice o součinnosti vyšetřovatelů veřejné bezpečnosti s ostatními součástmi VB“.

In: Ústav pro studium totalitních režimů. Archiv bezpečnostních složek. [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozkazy/smernice/nmv-ca38-1972.pdf>.

paradoxne stretávame aproximatívne v období, ktoré v kontexte historických súvislostí následne vyústilo do rozpadu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a vzniku dvoch autonómnych štátov. Na území Českej republiky túto zmenu reflektoval už zákon ČNR zo dňa 21. 5. 1991 č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (*účinný od 15. 7. 1991*) a na území Slovenska to bol zákon NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore (*účinný od 31. 8. 1993*), ktorým sa rušil predpis č. 333/1991 Zb.

V slovenskej verzii policajného zákona (*vyhlásené znenie, dňa 6. 7. 1993*) sú v 3. oddiele, 3. hlavy uvedené informačno-technické prostriedky (*d'alej len „ITP“*) a prostriedky OPČ, ako aj podmienky ich použitia. To znamená, že zákonodarca lakonicky a účelovo vymedzuje túto činnosť prostredníctvom prostriedkov a ďalšie aspekty realizácie tejto činnosti ponecháva na jej realizátorov. Prezentovaný právny stav existoval až do roku 2001, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 490/2001 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore. Predmetným právnym predpisom bolo do zákona o Policajnom zbore implementované ustanovenie § 38a, ktorým bola aj po formálnej stránke kreovaná legálna definícia OPČ. Dôvodom pre takýto postup bola snaha jednoznačne vymedziť oprávnenie určených orgánov štátnej správy na nevyhnutný zásah do práv a slobôd občanov v prípadoch definovaných zákonom.

Uvedený krok vnímala aplikačná prax a akademická obec pozitívne a my si dovoľíme uviesť, že išlo o jasný signál nasvedčujúci tomu, že polícia koná transparentne a v súlade so zákonom. Na druhej strane, možnosť využívať výstupy z OPČ v trestnom konaní ako dôkaz bola formálne reglementovaná až v roku 1994, a to zákonom č. 247/1994 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 141/1961 Zb. Zákon o trestnom konaní súdnom (*Trestný poriadok*). Trestné právo procesné sa však aj doteraz bližšie nezaoberá pojmovým vymedzením OPČ, zostáva iba pri špecifikácii prostriedkov OPČ a ITP a okolností ich použitia.

Z doteraz uvedeného možno vyvodit' **viacero čiastkových záverov**: V prvom rade, pojem OPČ sa v právnej terminológii používa necelých tridsať rokov a približne také dlhé časové obdobie je informácie získané s využitím OPČ možné využiť aj v trestnom konaní ako dôkaz. V druhom rade musíme zdôrazniť, že mu predchádzalo podstatne dlhšie časové obdobie (*cca 45 rokov*), v rámci ktorého sa v odbornej a právnickej terminológii v česko-slovenských reáliách rozlišovalo medzi operatívnu, pátracou a spravodajskou činnosťou realizovanou štátnymi orgánmi resp. orgánmi štátnej správy.

1.1 Právna analýza legálnej definície OPČ v podmienkach Policajného zboru v Slovenskej republike

V kontexte už spomínanej „legálnej definície OPČ“ uvádzame, že táto sa nachádza v zákone č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, § 38a, ods. 1 (*d'alej len „zákon o PZ“*), ktorý túto činnosť vymedzuje ako „*system spravidla utajených spravodajských opatrení vykonávaných PZ na účely predchádzania, zamedzovania, odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti a zisťovania jej páchatel'ov, zabezpečovania ochrany určených osôb a strážených objektov, technicky chránených objektov, zabezpečovania a poskytovania ochrany a pomoci ohrozenému svedkovi a chránenému svedkovi, kontroly hraníc Slovenskej republiky a vypátrania osôb a vecí.*“

Pri právnej analýze legálnej definície sa bližšie pozrieme na najvýznamnejšie aspekty (*stavebné jednotky*) existujúcej právnej konštrukcie pojmového vymedzenia OPČ (*system, utajenosť, spravodajské opatrenie*).

System

System predstavuje „... *jednotne upravený celok; usporiadanú sústavu myšlienok; premyslený, usporiadaný postup; organizáciu, ...*“.⁴ Zo štruktúrného hľadiska je system množina prvkov a vzájomných vzťahov (*interakcií medzi jednotlivými prvkami*). Z legálnej definície OPČ vyplýva, že tento špecifický druh činnosti vybraných štátnych bezpečnostných orgánov má systemový charakter. „*Systemový aspekt resp. systemový prístup*“ v poznávaní je metodologický smer, ktorý si kladie za cieľ vypracovať metódy skúmania a konštruovať zložito organizované objekty – systemy rozličných typov a tried. Systemový prístup je spôsob myslenia, resp. riešenia problémov, pri ktorom sa javy chápu komplexne v ich vnútorných a vonkajších súvislostiach.⁵ Z uvedeného vyplýva, že „*systemovosť*“ vo vzťahu k realizácii OPČ je žiadúca, nakoľko je nástrojom účinnosti, efektívnosti a účelnosti tejto činnosti. Nesie v sebe atribúty inštitucionalizácie, organizovanosti, plánovitosti a zákonnosti postupu.

Utajenosť

Dodržiavanie zásad konšpirácie je jeden zo základných atribútov (*znakov*) OPČ. Potreba utajenosti vychádza z viacerých premís. V prvom rade slúži na „*ochranu operatívneho záujmu*“, ktorým je plnenie konkrétneho záujmu, účelu, cieľov a úloh OPČ. De facto ide o „*aplikačnú utajenosť*“. Utajený spôsob realizácie OPČ je často nevyhnutný pri aplikácii určitých prostriedkov alebo metód OPČ (*napr. pri sledovaní, operatívnom pozorovaní, odpočúvaní, predstieranom prevode, nasadení agenta*). Naším cieľom je utajiť realizáciu určitých postupov, operácií a úkonov pred nepovolnými osobami, v širšom zmysle slova pred verejnosťou ako takou (*tzv. globálna utajenosť*) a v užšom zmysle slova pred konkrétnymi osobami, napr. páchatelom (*tzv. selektívna utajenosť*). V týchto intenciách je nemysliteľné, aby osoba, ktorá pácha závažnú trestnú činnosť vedela o aktuálne realizovaných protipatreniach polície vedúcich k jej identifikácii a usvedčeniu. Takto realizované opatrenia by už vo svojej prapodstate stratili akýkoľvek zmysel.

Na druhej strane, potreba utajenosti OPČ slúži aj na „*ochranu osôb*“ (*napr. samotného realizátora OPČ, svedkov, informátorov, obetí*), aj vzhľadom na to, že realizácia OPČ je v niektorých situáciách spojená aj s určitou mierou rizika (*napr. pri infiltrácii agenta do zločineckej skupiny musí agent počítať s tým, že páchatelia zločinov sa neštítia použiť násilie, či hrozby násilia voči komukoľvek*). V tomto prípade môžeme hovoriť o tzv. „*utajenosti identity*“. Na margo uvedeného je potrebné uviesť, že nie všetky opatrenia realizované v rámci OPČ môžu, musia byť, alebo by mali byť utajené.

⁴ Slovník cudzích slov. [online]. [2021-10-28]. Dostupné na internete: <https://slovník.aktuality.sk/slovník-cudzích-slov/?q=system>.

⁵ HABR, Jaroslav a Jaromír VEPŘEK. *Systemová analýza a syntéza: Zdokonalování a projektování systémů*, s. 25.

Niekedy utajenosť nie je objektívne možná (napr. práca na mieste činu spáchanom na verejnosti), niekedy nie je ani potrebná (napr. realizácia opatrení na miestach verejnosti neprístupných, odľahlých miestach, ktorým zo strany verejnosti nie je venovaná pozornosť), dokonca môžu nastať aj také situácie, kde zámerne zverejníme realizáciu opatrení ako súčasť našej stratégie (napr. zverejnenie pátrania po hľadanej osobe prostredníctvom hromadne oznamovacích prostriedkov). Aj tieto skutočnosti bral do úvahy zákonodarca, keď pri vymedzení OPČ použil slovné spojenie „spravidla utajené“ (synonymom „spravidla“ je zvyčajne, obvykle, takmer pravidelne). Utajenosť môžeme klasifikovať aj z iných hľadísk, napr. z hľadiska dĺžky trvania utajenosti či potreby ochrany rozlišujeme utajenosť dočasnú (krátkodobú, dlhodobú) a trvalú. Z hľadiska nevyhnutnosti potreby utajenosti rozlišujeme obligatórnu (nevyhnutnú alebo nežiadúcu) a fakultatívnu potrebu utajenosti (žadúcu, ale nie nevyhnutnú; objektívne nemožnú; nepotrebnú).

Obrázok 1 Klasifikácia utajenosti
Autor: vlastné spracovanie

Spravodajské opatrenie

V duchu zákonného vymedzenia OPČ, sú základnou stavebnou jednotkou (prvkom) tohto systému práve „spravodajské opatrenia“. Opatrenie je „jedno z foriem rozhodnutí vybraných orgánov štátnej správy“.⁶ Vzhľadom na to, že v zákone o PZ

⁶ Napr. z pohľadu trestného práva procesného (Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení, § 10, ods. 19) je „opatrenie“ chápané ako „neformálne ústne alebo písomné rozhodnutie technicko-organizačnej alebo operatívnej povahy“, ktoré aplikujú orgány činné v trestnom konaní a súdy. Samotný Trestný poriadok neustanovuje žiadne formálne náležitosti opatrenia, tak ako je tomu pri iných formách rozhodnutí, napr. pri rozsudku, uznesení alebo príkaze. Dokonca voči nemu nemožno podať ani opravný prostriedok. Opatrením sa rozhoduje napr. o pribratí tlmočníka a prekladateľa (§ 28 ods. 1 a 3 Trestného poriadku), ustanovení splnomocnenca zúčastnenej osobe (§ 45 ods. 5 Trestného poriadku), ustanovení spoločného zástupcu poškodených (§ 47 ods. 2 Trestného poriadku), forme vyhotovenia zápisnice na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí (§ 58 ods. 6 Trestného poriadku), vyžiadaní odborného vyjadrenia (§ 141 ods. 2 Trestného poriadku),

zákonodarca bližšie nešpecifikuje pojem opatrenie, a ani spravodajské opatrenie, možno analogickým výkladom vyššie uvedeného chápať opatrenie ako „*druh zákroku, zásahu, ktorým určené orgány štátnej správy dosahujú ciele sledované zákonom*“. De facto ide „*o súbor špecifických postupov, operácií a úkonov určených orgánov štátnej správy zameraných na získavanie, sústreďovanie, spracovávanie a využitie informácií potrebných na plnenie zákonom stanovených úloh*.“

Prívlastok „*spravodajské*“ jednoznačne vypovedá o charaktere a účele opatrenia. Charakter týchto opatrení je prioritne daný subjektom (*realizátorom činnosti, ktorým je, tak ako to vyplýva z názvu, obvykle chápaná spravodajská služba*) a spôsobom ako sa táto činnosť vykonáva (*utajený spôsob získavania, sústreďovania a vyhodnocovania informácií*). Spravodajský charakter sa z gnozeologického a fenomenologického hľadiska jednoznačne prekrýva s „*výzvednou, vyhľadávacou činnosťou*“, podstatou ktorej je získavať špecifický druh informácií. Cieľom (*účelom*) spravodajskej činnosti (*spravodajstva, ďalej len „SČ“*) je získať, spracovať a distribuovať spravodajskú informáciu (*ďalej len „SI“*) určeným adresátom, ktorí ju potrebujú pre svoje rozhodovanie a činnosť (*napr. parlamentu, prezidentovi, vláde, Rade obrany štátu, štátnym orgánom a inštitúciám*).

V demokratickom a právnom štáte je SČ vykonávaná iba vtedy, keď je to potrebné na ochranu globálnych záujmov štátu ako suverénneho štátno-mocenského celku (*demokratickosti, ústavnosti, zákonnosti, územnej celistvosti, suverenity, zvrchovanosti, obrany a obrany-schopnosti, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu, zahranično-politických a hospodárskych záujmov štátu*). Parciálne je účelom SČ aj potenciálne využitie SI pri objasňovaní trestnej činnosti, v prípade že ide o informácie odôvodňujúce podozrenie z pripravovanej, páchanej alebo spáchanej trestnej činnosti. Za týchto okolností, spravodajské služby poskytujú informácie o trestnej činnosti, najmä organizovanej trestnej činnosti – operatívnym zločkám (*operatívne využité*) a orgánom činným v trestnom konaní (*procesné využité*).

Z uvedeného je zrejmé, že objekt SČ môže byť rôzny, a práve táto skutočnosť nachádza svoj konkrétny odraz v jeho klasifikácii, t. j. v členení do ďalších obsahových a významových kategórií, tried, či skupín. Ak si za klasifikačné kritérium zvolíme mieru všeobecnosti (*všeobecný a konkrétny objekt*), možno v týchto intenciách hovoriť o strategickom a operatívnom (*taktickom*) spravodajstve. Naproti tomu, ak si za klasifikačné kritérium zvolíme charakter objektu z pohľadu sledovaných a dosahovaných (*plnených*) spravodajských záujmov, funkcií, cieľov a úloh, výsledkom je členenie SČ na politické, vojenské, ekonomické, finančné, kriminálne, vedecké, technické spravodajstvo, kontra-spravodajstvo a pod. V zahraničnej literatúre sa častokrát označuje aj ako tzv. funkčné delenie spravodajstva.⁷

Realizácia SČ je dominantne viazaná na využívanie tzv. „*induktívnej logiky*“. Indukcia je vedecká metóda, poznávací postup, druh usudzovania, pri ktorom sa na

a pod. Podľa teórie štátu a práva predstavuje opatrenie „*druh všeobecne záväzného právneho predpisu, t. j. normatívneho právneho aktu, ktorý vydávajú orgány verejnej moci s normotvornou pôsobnosťou – ministerstvá a iné orgány štátnej správy*“. Takéto opatrenie nadobúda účinnosť dňom uvedeným v opatrení alebo dňom vyhlásenia. Vyhlasuje sa uverejnením oznámenia o ich vydaní v zbierke zákonov alebo uverejnením ich úplného znenia.

⁷ MICHÁLEK, Luděk. *Základy zpravodajské činnosti*, s. 32-35.

základe poznania jedinečných či čiastočných súdov odvodzujú všeobecné súdy a závery (postup od konkrétneho ku všeobecnému).

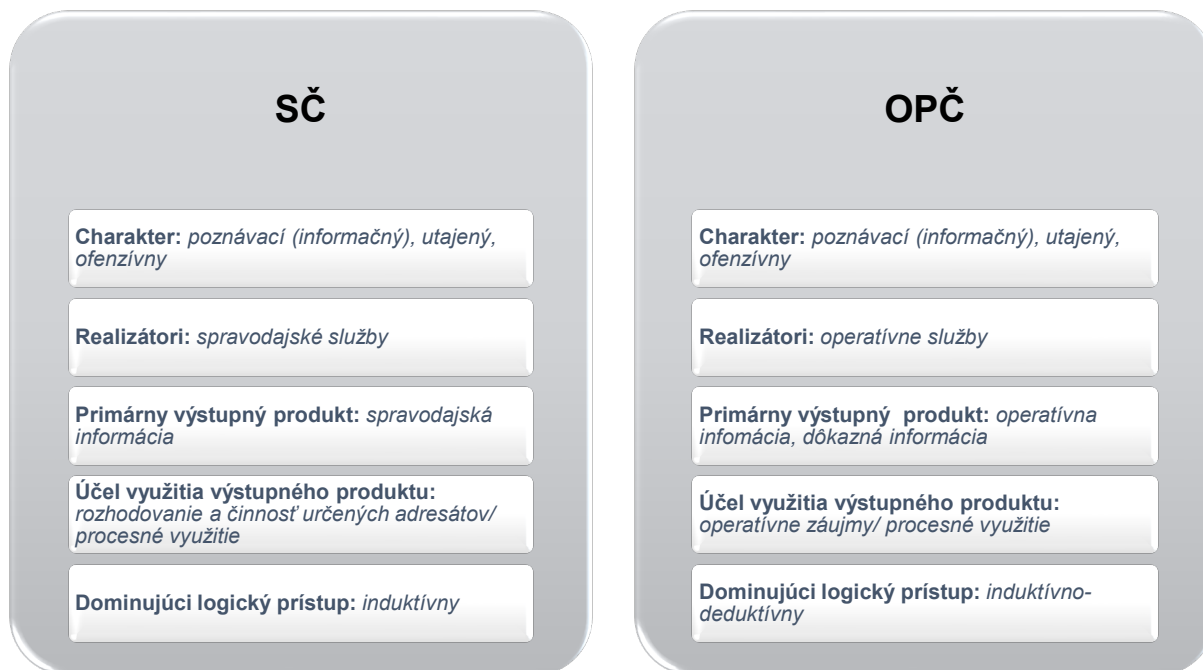
Obrázok 2 Podstata SČ

Legenda: SČ – spravodajská činnosť, SO – spravodajské opatrenie, SI – spravodajská informácia

Autor: vlastné spracovanie

V tejto súvislosti považujeme za vhodné uviesť, že z pohľadu teórie OPČ je použitie tohto prívlastku vo vzťahu k OPČ neadekvátne. Z logiky veci vyplýva, že „spravodajské opatrenie“ je druhom opatrenia, ktorým spravodajské služby⁸ realizujú SČ. Táto činnosť má spravidla utajený charakter a pri jej realizácii – aplikácii špecifických zákonných oprávnení – sa výrazným spôsobom zasahuje do práv a slobôd občanov. Okrem toho má SČ a rovnako aj OPČ črty poznávacieho (informačného) procesu, podstatou ktorého je práca s informáciami. Analogicky ako u všetkých poznávacích procesov, aj pre SČ je typické rozloženie tejto činnosti do viacerých fáz (etáp informačného procesu), a to získavanie, spracovanie (analýza, triedenie, verifikácia, doplnenie, vyhodnotenie), využitie a distribúcia spracovaných informácií. Primárnym výstupným produktom SČ je spracovaný údaj – SI, ktorú realizátori SČ získali za využitia špecifických zákonných oprávnení.

⁸ V podmienkach Slovenskej republiky možno pod „spravodajskými službami“ v užšom zmysle slova chápať „Slovenskú informačnú službu“ a „Vojenské spravodajstvo“.

Obrázok 3 Komparácia OPČ a SČ *de lege lata*

Legenda: SČ – spravodajská činnosť, OPČ – operatívno-pátracia činnosť

Autor: vlastné spracovanie

Na druhej strane, vo vzťahu k OPČ, sú realizátormi tejto činnosti operatívne subjekty (*operatívne služby*) a analogicky ako pri SČ, aj táto činnosť má spravidla utajený charakter a pri jej realizácii – aplikácii špecifických zákonných oprávnení – sa výrazným spôsobom zasahuje do práv a slobôd občanov. S ohľadom na poznávací (*informačný*) aspekt OPČ je primárnym výstupným produktom tejto činnosti tzv. „operatívna resp. kriminálna informácia“ (ďalej len „OI“ resp. „KI“) alebo dôkazná informácia (ďalej len „DI“) v závislosti od toho, či bola táto činnosť realizovaná integrovane v trestnom konaní alebo mimo trestného konania resp. od sledovaného operatívneho záujmu. Pri realizácii tejto činnosti sa využíva tzv. „*indukčno-dedukčný prístup*“. De facto ide o kombináciu dvoch logických prístupov (*indukcie a dedukcie*), pričom dedukcia, na rozdiel od indukcie, je vedecká metóda, poznávací postup, druh usudzovania, pri ktorom sa na základe poznania všeobecného odvodzujú jedinečné či čiastočné súdov súdy a závery (*postup od všeobecného ku konkrétnemu*).

Obrázok 4 Podstata OPČ: aktuálny koncept legálnej definície

Legenda: OPČ – operatívno-pátracia činnosť, SO – spravodajské opatrenia, OI – operatívne informácie, KI – kriminálne informácie, DI – dôkazné informácie

Autor: vlastné spracovanie

Z doteraz uvedeného vyplýva **viacero čiastkových záverov**. V prvom rade je potrebné uviesť, že medzi OPČ a SČ existujú určité paralely aj rozdiely. Prienik vidíme v charaktere týchto činností. Vo všetkých prípadoch ide o formy poznávacej činnosti orientovanej na získavanie informácií (*poznávací resp. informačný alias identifikačný charakter*), za využitia špecifických zákonných oprávnení, ktorými sa intenzívne zasahuje do práv a slobôd občanov (*ofenzívnosť*). Obe tieto činnosti sú obvykle realizované utajeným spôsobom pri dodržiavaní zásad konšpirácie (*utajenosť*). Rozdiely vnímame z pohľadu realizátorov, primárneho výstupného produktu týchto činností (*SI, KI, DI*), účele využitia výstupného produktu a dominujúcom logickým prístupom.

Aj na základe týchto skutočností možno uviesť, že právne vymedzenie OPČ prostredníctvom spravodajských opatrení nezodpovedá policajnej teórii a praxi, pretože z logiky veci vyplýva, že ak je podstatou SČ realizácia spravodajských opatrení za účelom získania SI, tak by podstatou OPČ mala byť realizácia „operatívnych a pátracích opatrení“, prostredníctvom ktorých by bolo možné získať kvalitatívne iný druh informácií, než SI.

Problémy v správnej interpretácii podstaty týchto činností spôsobuje aj skutočnosť, že PZ môže byť za určitých okolností, napr. pri akceptácii tzv. „*ECIM – európskeho modelu kriminálneho spravodajstva*“, v širšom zmysle slova chápaný ako subjekt SČ, osobitne vo vzťahu k realizácii tzv. „*kriminálneho spravodajstva*“. Kriminálne spravodajstvo predstavuje jeden z prostriedkov OPČ, ktorý je právne vymedzený v § 39a zákona č. 171/1993 Z. z. o PZ. Ide o „*činnosť, ktorou sa utajeným spôsobom získavajú, sústreďujú a vyhodnocujú informácie o trestných činoch a páchateloch a vytvárajú sa podmienky pre nasadenie agenta*“. V konkrétnych reáliách, kriminálne spravodajstvo v podmienkach PZ je v Slovenskej republike, z hľadiska vecnej príslušnosti, realizované špecializovaným pracoviskom.⁹

Z podstaty veci vyplýva, že použitie kriminálneho spravodajstva je primárne viazané na realizáciu spravodajských opatrení. V odbornej literatúre sa možno v tejto súvislosti stretnúť s právnym názorom, ktorý navrhuje substituovať pojem „OPČ“ pojmom „SČ“ príp. „*kriminálne spravodajstvo*“. Argumentmi pre takýto postup je akceptácia všeobecne (aj na medzinárodnom odbornom fóre) uznávaného pojmu „*criminal intelligence*“, ktorý zastrešuje utajené aktivity vybraných orgánov štátnej správy. Na druhej strane musíme uviesť, že tento pojem plne nepokrýva všetky funkcie, ktoré OPČ plní, hlavne preventívnu, ochrannú a pátraciu funkciu. Zároveň sa pri napĺňaní poznávacej (*identifikačnej*) funkcie OPČ do určitej miery stráca jej

⁹ Agenda kriminálneho spravodajstva spadá pod gesciu Úradu špeciálnych služieb a operácií Prezídia PZ. Z hľadiska aktuálnej systematiky operatívnych síl (*operatívnych zložiek*) ide o servisné operatívne pracovisko (*operatívny útvar*) v rámci služby kriminálnej polície. Z hľadiska pôsobnosti, do kompetencie tohto útvaru spadá napr. aj agenda ochrany svedka, legalizačných dokladov, tzn. že z tohto uhla pohľadu nemožno hovoriť ako o výlučne spravodajskom útvaru (*v kontexte modelu „ECIM“*) resp. výlučne o operatívnom útvaru (*na prvý pohľad je tu zrejmá hybridnosť*). V organizačnej štruktúre PZ máme aj ďalšie pracovisko, ktoré ako to vyplýva z názvu vykonáva spravodajstvo resp. SČ. Takýmto príkladom je aj finančná spravodajská jednotka Prezídia PZ zodpovedná za výkon tzv. „*finančného spravodajstva*“.

reaktívny charakter (*reagujúc na vznikajúcu alebo vzniknutú operatívnu situáciu*). Aj z tohto dôvodu nemožno s navrhovanou substitúciou plne súhlasiť.

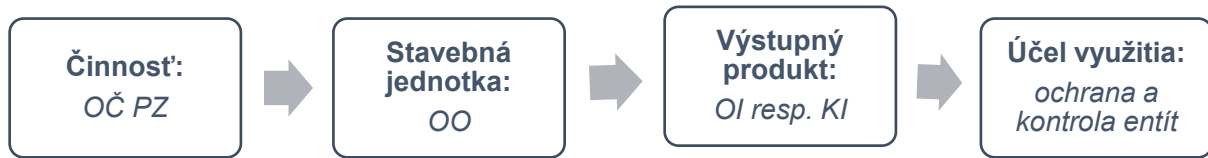
Na základe týchto skutočností by bolo možné vytvoriť nový právny a teoreticko-metodologický koncept systému OPČ. V zásade prichádzajú do úvahy viaceré alternatívy. Okrem už uvedenej substitúcie pojmu OPČ (*legálna definícia*) pojmom kriminálne spravodajstvo alias SČ, sa v odbornej literatúre možno stretnúť so substitučným pojmom „*kriminálno-poznávacia činnosť*“. Na margo uvedeného možno uviesť, že ani táto substitúcia plne nezohľadňuje všetky aspekty resp. funkcie OPČ (*osobitne preventívnu, ochrannú a pátraciu funkciu*), hoci možno súhlasiť s tým, že poznávacia (*informačná resp. identifikačná*) funkcia je určite dominantná v spektre funkcií, ktoré OPČ plní.

V súčasnosti evidujeme aj názory akademickej obce a zástupcov aplikačnej praxe nahradiť pojem OPČ významovou kolokáciou „*operatívna, pátracia a spravodajská činnosť PZ*“. ¹⁰ Sme toho názoru, že uvedená alternatíva pokrýva všetky funkcie OPČ, navyše zohľadňuje spoločenské reálie (*genézu zavedenia tohto pojmu do právneho systému Slovenskej republiky, ale v určitom zmysle slov aj aktuálne zahraničné trendy a vízie*). Z merita veci vyplýva, že všetky uvedené procesy sú relatívne samostatné, špecifické, napriek tomu, že medzi nimi existujú určité prieniky, paralely.

Analogickým výkladom a abstrakciou doteraz uvedeného možno dospieť k **nasledovným záverom**. Základnou stavebnou jednotkou operatívnej, pátracej a spravodajskej činnosti PZ by, podľa nášho názoru, mali v konečnom dôsledku byť práve „*operatívne, pátracie a spravodajské opatrenia*“, zohľadňujúce dosahovanie záujmov, cieľov a úloh operatívneho, pátracieho aj spravodajského charakteru.

„*Operatívne opatrenie (ďalej len „OO“)*“ možno definovať ako systém špecifických postupov, operácií a úkonov, spravidla utajeného charakteru, realizovaných operatívnymi službami a útvarmi (*v užšom zmysle slova v rámci PZ*), cieľom ktorých je získavanie, sústreďovanie, spracovávanie, využitie a adresná distribúcia informácií, zameraných na plnenie vybraných operatívnych záujmov (*funkcií, cieľov a úloh, ktorými sú ochrana určených osôb, ochrana určených objektov, ochrana svedka, kontrola štátnej hranice*). Prívlastok „*operatívny*“ symbolizuje, že predmetná činnosť má procesuálny, reaktívny/ aktívny/ proaktívny, ofenzívny, spravidla utajený a poznávací charakter.

¹⁰ HULLOVÁ, Monika. *Systémový aspekt v operatívno-pátracej a spravodajskej činnosti*, 2022; HULLOVÁ, Monika a Patrícia FEDÁKOVÁ. *Kariérny model profesijného rozvoja príslušníkov služby kriminálnej polície*, 2021.

Obrázok 5 Podstata OČ PZ: Navrhovaný koncept legálnej definície

Legenda: OČ PZ – operatívna činnosť Policajného zboru, OO – operatívne opatrenia, OI – operatívne informácie, KI – kriminálne informácie, TČ – trestná činnosť

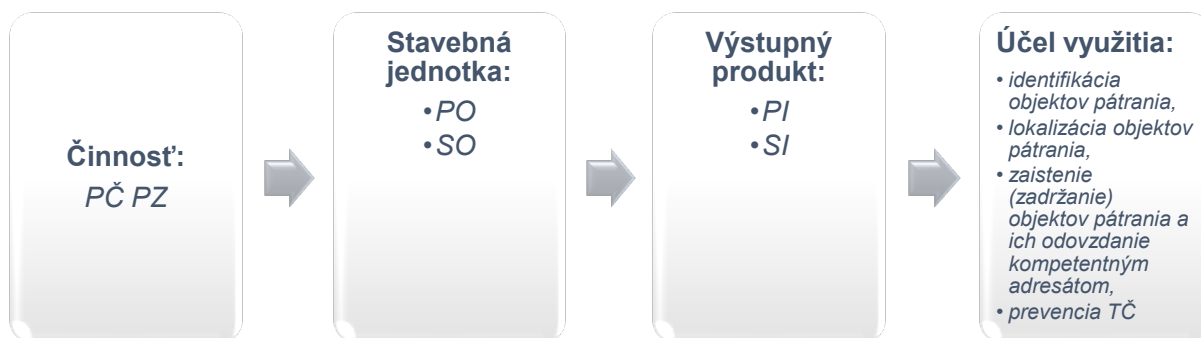
Autor: vlastné spracovanie

„Pátracie opatrenie (ďalej len „PO“)“ možno vymedziť ako systém postupov, operácií a úkonov, ktorý vykonávajú útvary operatívneho aj neoperatívneho charakteru (napr. útvary v rámci služby poriadkovej polície, dopravnej polície PZ), cieľom ktorých je získavanie, sústreďovanie, spracovávanie, využitie a adresná distribúcia informácií, zameraných na plnenie vybraných záujmov pátrania (funkcií, cieľov a úloh), ktorými sú:

- ✓ identifikácia objektov pátrania (napr. zistiť totožnosť živej alebo mŕtvej osoby),
- ✓ lokalizácia objektov pátrania (zistiť, kde sa objekty pátrania momentálne nachádzajú),
- ✓ zaistenie (zadržanie) objektov pátrania a ich odovzdanie kompetentným adresátom (napr. oprávneným vlastníkom, zákonným zástupcom, justičným orgánom, orgánom činným v trestnom konaní),
- ✓ predchádzanie a zamedzovanie trestnej činnosti (napr. vypátraním hľadanej osoby, nebezpečnej veci spôsobilej ohroziť alebo poškodiť zdravie, život, majetok občanov).

Jedným z prostriedkov využiteľných v procese pátrania sú aj prostriedky OPČ a ITP, tzn. že pátranie môže mať za týchto okolností utajený, ofenzívny charakter. Osobitne to platí v prípade tzv. „cieľového pátrania“. To a priori predpokladá, že v procese pátrania možno okrem PO použiť aj SO. Ako sme už uviedli vyššie, z aplikačného hľadiska v procese pátrania vo všeobecnosti dominujú klasické (neofenzívne) a verejné prostriedky, napr. sa tu využíva zverejňovanie pátrania prostredníctvom hromadne oznamovacích prostriedkov, previerky osôb a vecí. Pátracie opatrenia majú vo svojej podstate poznávací charakter, tzn. že výstupným produktom je určitý druh spracovanej informácie, ktorú môžeme per analogiam pomenovať ako „pátracia informácia“ (ďalej len „PI“) a v prípade aplikácie prostriedkov OPČ alebo ITP ako SI.

Proces pátrania obligatórne začína na základe určitého stimulu, napr. na základe oznámenia nezvestnosti určitej osoby, zistenia polície alebo iných subjektov. Uvedené je prejavom reaktivity pátracích opatrení. Na druhej strane, za účelom rýchleho a efektívneho naplnenia cieľov pátrania je žiadúce, aby subjekty pátrania pristupovali k realizácii PO a SO aktívne, resp. za určitých okolností aj proaktívne (napr. pri pátraní po osobe podozrivej z trestnej činnosti, ktorá je členom nebezpečného zoskupenia).

Obrázok 6 Podstata PČ PZ: Navrhovaný koncept legálnej definície

Legenda: PČ PZ – pátracia činnosť Policajného zboru, PO – pátracie opatrenia, SO – spravodajské opatrenia, PI – pátracie informácie, SI – spravodajské informácie, TČ – trestná činnosť

Autor: vlastné spracovanie

„Spravodajské opatrenie („SO“)“ možno definovať ako systém špecifických postupov, operácií a úkonov, spravidla utajeného charakteru, realizovaných spravodajskými službami (útvarmi) PZ, s cieľom získavať, sústreďovať, spracovávať, využívať a distribuovať informácie za účelom prevencie a identifikácie trestnej činnosti, ako aj plnenia iných spravodajských záujmov (funkcií, cieľov a úloh, ktorými sú napr. identifikácia globálnych hrozieb, strategické alebo operačné riadenie, prognóza rizík, eliminácia závažnej a organizovanej trestnej činnosti). Prívlastok „spravodajská“ symbolizuje, že predmetná činnosť má procesuálny, aktívny/proaktívny, ofenzívny, spravidla utajený a poznávací charakter. Objektom poznávania je trestná činnosť, dominantne vykazujúca prvky latentnosti (utajovaná, závažná, organizovaná, dlhotrvajúca, sériovo páchaná trestná činnosť, pri ktorej je potrebné neustále prekonávať prekážky kladené páchatelom v snahe vyhnúť sa trestnému postihu).

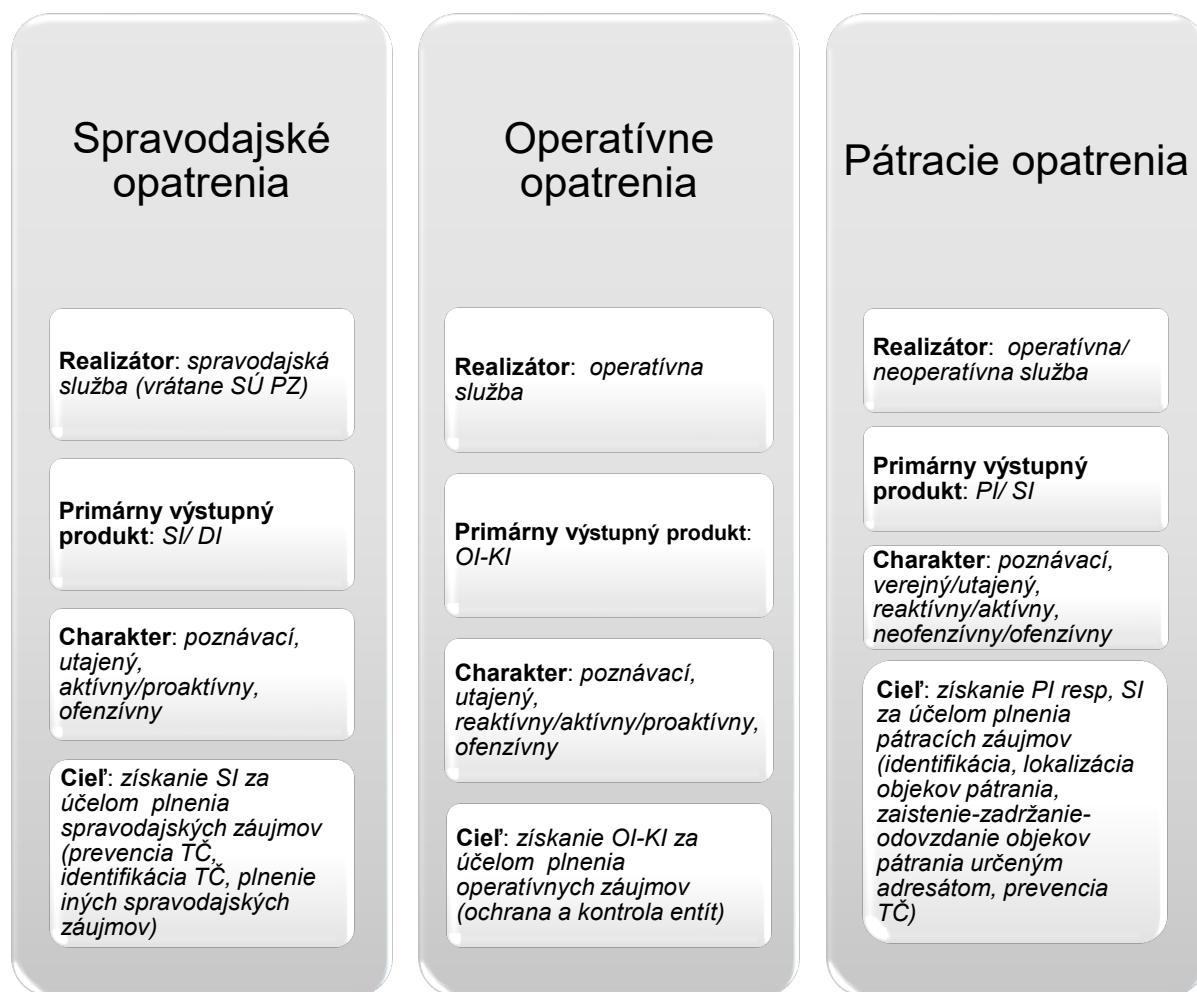

Obrázok 7 Podstata SČ PZ: Navrhovaný koncept legálnej definície

Legenda: SČ PZ – spravodajská činnosť Policajného zboru, SO – spravodajské opatrenia, SI – spravodajské informácie, DI – dôkazné informácie, TČ – trestná činnosť

Autor: vlastné spracovanie

Analýzou, komparáciou a abstrakciou doteraz uvedeného možno vymedziť vzájomné paralely a nuansy medzi týmito druhmi opatrení v nasledovnom simplifikovanom (*modelovom*) znázornení.

Obrázok 8 Komparácia a vymedzenie spravodajských, operatívnych a pátracích opatrení
Legenda: SI – spravodajské informácie, OI – operatívne informácie verzus KI – kriminálne informácie, DI – dôkazné informácie, PI – pátracie informácie, SÚ PZ – spravodajský útvar Policajného zboru

Autor: vlastné spracovanie

1.2 Komparatívna právna analýza vybraných aspektov OPČ

Za účelom posúdenia relevantnosti existujúcej právnej úpravy v Slovenskej republike sme realizovali komparatívnu právnu analýzu, doplnenú o poznanie získané formou riadeného rozhovoru.¹¹ Vzhľadom na to, že používanie pojmu OPČ je v zahraničnej odbornej a právnickej literatúre pomerne zriedkavý, náš výskumný

¹¹ Riadené rozhovory boli realizované v mesiacoch október – november 2022. Výskumnú vzorku tvorilo 6 odborníkov na policajnú a právnu terminológiu so znalosťami cudzích jazykov, vrátane osôb cudzej národnosti, či inej štátnej príslušnosti (1 osoba so znalosťou ruskej terminológie, 1 osoba so znalosťou poľskej terminológie, 1 osoba so znalosťou nemeckej terminológie, 3 osoby so znalosťou maďarskej terminológie).

„focus“ sme zamerali nielen na orgány štátnej správy, ktoré túto činnosť vykonávajú v Slovenskej republike, ale aj na krajiny, kde sa tento pojem používa, príp. sa v minulosti používal, prípadne krajiny, kde sa používa iný pojmový ekvivalent tejto činnosti.

Vzhľadom na to, že OPČ v podmienkach Slovenskej republiky realizujú aj iné subjekty ako PZ, do našej výskumnej vzorky sme logicky zaradili tieto orgány štátnej správy a náš výskumný zámer orientovali na tie normatívne právne akty, ktoré upravujú túto problematiku.

Jedným z týchto subjektov je Finančná správa Slovenskej republiky. V zákone č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa nachádza legálna definícia OPČ. V zmysle § 15 tohto zákona pod OPČ rozumieme systém spravidla utajených spravodajských opatrení vykonávaných finančnou správou na účely predchádzania, zamedzovania, odhaľovania a dokumentovania úmyselnej trestnej činnosti:

- ✓ *príslušníkov finančnej správy pri výkone štátnej služby a zamestnancov finančného riaditeľstva pri výkone prác vo verejnom záujme alebo prác na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru podľa Zákonníka práce,*
- ✓ *spáchanej v súvislosti s porušením daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní alebo colných predpisov a v súvislosti s nedovoleným dovozom, vývozom a tranzitom alebo s nedovoleným obchodovaním medzi členskými štátmi s omamnými látkami, psychotropnými látkami, ich prekursorami, látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom, zbraňami a jadrovými materiálmi, rádioaktívnymi látkami, vysoko rizikovými chemickými látkami a vysoko rizikovými biologickými agensmi a toxínmi a zisťovania ich páchatel'ov.*

Právnou komparáciou predmetného ustanovenia zákona o finančnej správe a legálnej definície OPČ v zmysle zákona o PZ možno dospieť **k nasledovným záverom**: obe definície majú spoločné črty v podstate tejto činnosti (*ide o systém spravidla utajených spravodajských opatrení vykonávaných určenými operatívnymi službami*) a rovnako je zrejme prekrytie v preventívnom a poznávacom (*identifikačnom*) účele tejto činnosti. Rozdiel badáme v tom, že u finančnej správy absentuje ochranný a pátrací účel tejto činnosti a zároveň je tu rozdiel aj vo vecnej príslušnosti operatívnych služieb (*špecifický okruh protiprávných konaní*).

Realizátorom OPČ je aj Zbor väzenskej a justičnej stráže, avšak zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže sa obmedzuje iba na lakonické vymedzenie oprávnenia na použitie prostriedkov OPČ, ITP, obrazových a zvukových prostriedkov v 3. oddiele, 4. hlavy tohto zákona. Komparáciou oboch všeobecne záväzných právnych predpisov **sme dospeli k záveru**, že v zákone o Zbore väzenskej a justičnej stráži legálna definícia OPČ absentuje.

Našu výskumnú vzorku tvorili aj špecifické právne predpisy vybraných štátov sveta (*Rusko, Česko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko*). Zámerne sme náš výskumný focus dominantne orientovali na krajiny bývalého východného bloku, nakoľko po páde totalitného režimu bol vývoj právnej úpravy tajných operatívnych metód a prostriedkov v týchto krajinách veľmi podobný.

V **Ruskej federácii** existuje osobitný právny predpis o OPČ od roku 1992, ktorý bol rekodifikovaný 12. 8. 1995 federálnym zákonom N144-φ3 a následne niekoľkokrát

novelizovaný, naposledy v júni 2022. Pre OPČ sa používa pojem „*Оперативно-розыскная деятельность*“, pričom tento pojem je právne vymedzený v ustanovení č. 1 tohto zákona ako „*druh činnosti, ktorú verejne a neverejne vykonávajú operatívne zložky štátnych orgánov, ktoré na to splnomocňuje tento federálny zákon, v medziach svojich právomocí, prostredníctvom vykonávania operatívno-pátracích opatrení za účelom ochrany života, zdravia, práv a slobôd človeka a občana, majetku, zaistenia bezpečnosti spoločnosti a štátu pred trestnými činmi.*“ Zákon bližšie špecifikuje všetky náležitosti postupu pri realizácii tejto činnosti orgánmi presadzujúcimi právo.¹² Oprávnenie realizovať OPČ vychádza aj z federálneho zákona o polícii N 3-ФЗ zo dňa 7. 2. 2011 (*Федеральный закон „О полиции“*), 3. hlava, čl. 13,¹³ ako aj z osobitných právnych predpisov upravujúcich činnosť ďalších realizátorov OPČ (*napr. orgánov vnútorných záležitostí Ruskej Federácie, orgánov federálnej bezpečnostnej služby, federálneho orgánu výkonnej moci v oblasti ochrany štátu, colných orgánov Ruskej Federácie, zahraničnej spravodajskej služby Ruskej Federácie, federálnej väzenskej služby*).¹⁴

Okrem uvedených osobitných právnych predpisov upravuje možnosť použitia OPČ v rámci trestného konania aj zákon N144-ФЗ z 18. 12. 2001 Trestný poriadok Ruskej Federácie (*Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации*). V čl. 5, bod. 36.1 tohto zákona je prezentovaný výklad pojmu „*výsledky OPČ*“, pričom možno pod ním rozumieť „*informácie získané v súlade s federálnym zákonom o OPČ o znakoch pripravovanej, páchanej a spáchanej trestnej činnosti a o osobách, ktoré pripravujú, páchajú alebo spáchali trestnú činnosť, a ktoré sa ukrývajú pred orgánmi vyhľadávania a vyšetrovania a justičnými orgánmi*“. O ďalších okolnostiach použitia OPČ vypovedajú viaceré ustanovenia tohto zákona (*napr. čl. 89 – „využívanie výsledkov OPČ pri dokazovaní“, čl. 95 – „postup pri vzatí podozrivého do väzby“, čl. 157 – postup pri tzv. „urgentných vyšetrovacích úkonoch“, čl. 163 – „realizácia predbežného vyšetrovania vyšetrovacím tímom“*).¹⁵

V **Českej republike** sa pojem OPČ používa, aj keď v systéme všeobecne záväznej právnej úpravy absentuje legálna definícia tejto činnosti a dokonca, rovnako ako u nás neexistuje osobitný právny predpis všeobecne záväzného charakteru (*pojem OPČ je upravený v interných aktoch riadenia*), ktorý by výlučne reglementoval túto problematiku, tak ako je tomu v Ruskej Federácii. V zákone č. 141/1961 Sb., o trestnom řízení soudním (*trestní řád*), v ustanoveniach § 158b – § 158f, zákonodarca špecifikuje „*operatívno-pátracie prostriedky a podmienky ich použitia*“. V zmysle tohto zákona môžu kompetentné subjekty v konaní o úmyselnom trestnom čine, a to aj v štádiu pred začatím trestného stíhania, používať operatívno-pátracie prostriedky (*predstieraný prevod vecí, sledovanie osôb a vecí a agenta*) a zároveň využívať informácie z použitia týchto prostriedkov vo forme obrazových, zvukových a iných záznamov v trestnom konaní ako dôkaz.

¹² Konzultant. Dokumenty. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_7519/.

¹³ Konzultant. Dokumenty. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_110165/.

¹⁴ Konzultant. Dokumenty. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_7519/.

¹⁵ Konzultant. Dokumenty. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/.

Na druhej strane, v zákone č. 273/2008 Sb., o Polícii České republiky sú vymedzené tzv. „*podporné operatívno-pátracie prostriedky*“, kde možno zaradiť informátora, krycie prostriedky vrátane krycích dokladov, zabezpečovaciú techniku a zvláštne finančné prostriedky. Z pohľadu genézy právnej úpravy tejto problematiky, podmienky používania operatívno-pátracích prostriedkov a tzv. operatívnej techniky, ako aj činnosť kriminálnej polície sa výrazne zmenili prijatím zákona č. 265/2001 Sb., ktorým sa novelizoval Trestný poriadok, Trestný zákon, zákon o polícii ČR, colný zákon a niektoré ďalšie zákony.

V **Poľsku** sa v právnickej terminológii používa termín „*operatívno-pátracie činnosti*“ (*czynności operacyjno-rozpoznawcze*)¹⁶ príp. jeho alternatívy „*operatívna práca*“, „*operatívne činnosti*“ (*praca operacyjna, działania operacyjne*) od roku 1983, pričom do dátumu nadobudnutia platnosti zákona zo dňa 14. 7. 1983 o úrade Ministra vnútra a pôsobnosti jemu podradených orgánov sa tento pojem (*analogicky ako v našich podmienkach*) vyskytoval len v aktoch internej povahy, ktoré mali utajený charakter.

Legálna definícia OPČ v systéme poľskej všeobecne záväznej právnej úpravy absentuje, napriek tomu tu existujú osobitné právne predpisy, ktoré predmetnú problematiku reglementujú. S bližším vymedzením okolností, za ktorých môže byť realizovaná OPČ sa možno stretnúť v zákone o polícii zo dňa 6. 4. 1990 (*Ustawa o Policji z dnia 06. 04. 1990*). V čl. 14, ods. 1 tohto zákona je uvedené, že polícia v rámci plnenia svojich úloh vykonáva činnosti operatívno-pátracie, vyšetrovacie a administratívno-poriadkové za účelom rozpoznávania, predchádzania a odhaľovania trestných činov a priestupkov, ako aj pátrania po hľadaných a nezvestných osobách. V čl. 19 sa hovorí o vykonávaní tzv. „*operatívnej kontroly*“, ktorá subsumuje kontrolu obsahu korešpondencie a poštových zásielok, použitie technických prostriedkov na utajené získavanie informácií a dôkazov, vrátane zaznamenávania obsahu telefonických hovorov a iných informácií prenášaných prostredníctvom telekomunikačných sietí.

Zákon vymedzuje oprávnenia polície v súvislosti s realizáciou OPČ aj v ustanoveniach 19 – 22 (čl. 19a – *oprávnenie na nadobudnutie, likvidáciu alebo zaistenie predmetov pochádzajúcich z trestného činu, ktoré podliehajú prepadnutiu, alebo ktorých výroba, držba, preprava alebo obchodovanie s nimi je zakázané, ako aj oprávnenie na prijatie alebo poskytnutie finančného prospechu, 19b – tajné sledovanie výroby, pohybu, skladovania a obehu predmetov získaných alebo použitých pri páchaní trestného činu, 20a – používanie krycích dokladov, 20c – oprávnenie na získavanie a spracovávanie údajov z telekomunikačnej siete, 20d – oprávnenie na získavanie a spracovávanie údajov o osobách, ktoré využívajú poštové služby, a údajov o okolnostiach poskytovania alebo využívania týchto služieb, 21 – oprávnenie na poskytovanie informácií o osobe, získaných pri vykonávaní OPČ, 22 – informátor a osobitné finančné prostriedky*).¹⁷ Okrem polície môžu OPČ vykonávať aj

¹⁶ Wolters Kluwer. OpenLEX: Akty prawne. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/urzed-ministra-spraw-wewnetrznych-i-zakres-dzialania-podleglych-mu-16791279>.

¹⁷ BIP. Podstawy prawne. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <http://bip.swidnica.policja.gov.pl/170/podstawy-prawne/3428,Ustawa-o-Policji-z-dnia-06kwietnia-1990r.html>.

iné subjekty, pričom súvisiace oprávnenia sú analogicky upravené v osobitných právnych predpisoch vzťahujúcich sa k týmto subjektom (*Centrálny antikorupčný úrad – Centralne Biuro Antykorupcyjne, Agentúra pre vnútornú bezpečnosť a spravodajská agentúra – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrzznego i Agencja Wywiadu, Hraničná stráž – Straż Graniczna, Vojenská kontrarozviedka a vojenská spravodajská služba – Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego, Vojenská polícia – Żandarmeria Wojskowa, Národná finančná správa – Krajowa Administracja Skarbowa*).

V kontexte riešeného problému sa je potrebné zmieniť aj o návrhu zákona o OPČ, ktorý bol parlamentu predložený 7. 2. 2008 (*Projekcia ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych z 7 lutego 2008 r., druk sejmowy nr 353*), avšak k jeho schváleniu nedošlo. De facto išlo o prvú legálnu definíciu tohto inštitútu, pričom návrh zákona vymedzoval OPČ ako „*súbor činností otvorených a skrytých, vykonávaných výlučne na účely poznávania, predchádzania, odhaľovania, vyhľadávania, vyšetrovania a stíhania trestných činov, pátrania po osobách, ktoré sa ukrývajú pred orgánmi presadzujúcimi právo, pátrania po nezvestných osobách, ak existuje dôvodné podozrenie, že ich zmiznutie je dôsledkom trestného činu alebo v súvislosti s ním, vypátrania vecí, ktoré boli odcudzené trestným činom alebo majúce súvislosť s ním, ako aj za účelom ustálenia totožnosti osôb a mŕtvol, ak tu existuje dôvodné podozrenie zo súvislosti s trestnou činnosťou*“.¹⁸

Okrem toho je potrebné zdôrazniť, že OPČ v Poľsku má výlučne mimoprocesný charakter, tzn. že ustanovenia Trestného poriadku (*Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r – Kodeks postępowania karnego*) sa na ňu nevzťahujú a činnosť polície má vo vzťahu k realizovaným procesným činnostiam autonómny charakter. Na druhej strane nie je vylúčené neskoršie procesné využitie operatívnych informácií ako tzv. podporné príp. stimulačné informácie doplňujúce alebo iniciujúce trestné konanie. Túto skutočnosť okrem iného upravuje aj predmetné ustanovenie čl. 19 (*ods. 3, 4*) zákona o polícii v súvislosti s realizáciou vyššie uvádzanej operatívnej kontroly na základe predchádzajúcej autorizácie orgánmi súdu a prokuratúry.

V **Maďarsku** sa pojem OPČ už nepoužíva, namiesto toho sa tu možno stretnúť s pojmom utajené (*skryté*) vyšetrowanie resp. činnosť utajeného vyšetrowateľa, kriminálne spravodajstvo (*bűnűgyi hírszerzési*), skryté prostriedky (*leplezett eszközök*), utajené (*skryté*) získavanie informácií, utajené (*skryté*) spravodajské získavanie informácií, tajný zber údajov (*titkos adatgyűjtés, titkos információgyűjtés*). Z pohľadu právnej úpravy tu akceptujú duálny prístup, tak ako je tomu aj u nás (*policajnė právo, trestnė právo procesnė*). V časti 6 zákona XC z roku 2017 o trestnom konaní (*2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról*) sú vymedzené utajené prostriedky, ktoré možno použiť na základe autorizácie prokurátora (§ 216 – § 230), sudcu (§ 231 – § 242) alebo bez takejto autorizácie (§ 215). Pod utajenou činnosťou polície v zmysle § 214 tohto zákona rozumieme „*špecifickú činnosť v trestnom konaní, ktorou sa obmedzujú základné práva súvisiace s nedotknuteľnosťou súkromného obydľia a ochrany súkromia, korešpondencie a osobných údajov, ktorú vykonáva oprávnená*

¹⁸ NOWICKI, N. Normatywne ujęcie czynności operacyjno-rozpoznawczych w aspekcie dowodu nielegalnego. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.ejournals.eu/pliki/art/19070/>.

osoba/oprávnené orgány bez vedomia dotknutej osoby“.¹⁹ Utajený spôsob získavania informácií políciou mimo trestného konania je upravený v zákone o polícii (1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről). Podľa § 64 tohto zákona sa použitie utajených prostriedkov (*leplezett eszközök*) vzťahuje iba na plnenie preventívnych úloh (*prevencia trestnej činnosti*), realizáciu tzv. testu integrity (*spoľahlivosti*), ochranu svedka, ochranu objektov, v rámci medzinárodnej policajnej spolupráce na základe medzinárodných zmlúv, na základe rozhodnutia justičných orgánov, s cieľom chrániť orgán činný v trestnom konaní realizujúci utajené vyšetrowanie, ako aj za účelom zapojenia, kontroly a ochrany informátora a korunného svedka. V prípade, že už existuje odôvodnené podozrenie z trestnej činnosti a potreba verifikovať toto podozrenie s využitím utajených prostriedkov, aplikuje sa postup podľa maďarského Trestného poriadku.²⁰

V Nemecku, resp. nemeckom Trestnom poriadku zo dňa 7. 4. 1987 (*Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung*), sa pojem OPČ nepoužíva. Zákon v 8. hlava, 1. časti hovorí len o jeho ekvivalente, tzv. „*tajných resp. skrytých vyšetrovacích opatreniach*“ (§ 101 – *Verfahrensregelungen bei verdeckten Maßnahmen*), ktoré bližšie špecifikuje v ustanoveniach § 98a, 99, 100a – 100f, 100 h, 100i a 101. Zároveň sa v tomto právnom predpise možno stretnúť s pojmom „*utajený resp. skrytý vyšetrowateľ*“ (§ 110a – 110b – *Verdeckter Ermittler*), ktorého možno nasadiť v prípade, ak existujú dostatočné informácie nasvedčujúce existencii trestného činu spáchaného v oblasti nelegálneho obchodovania s drogami, zbraňami, falšovania peňazí a oficiálnych známkov, v oblasti štátnej bezpečnosti, trestnej činnosti páchanej na profesionálnom alebo komerčnom základe, prípadne trestnej činnosti páchanej členom zločineckej skupiny alebo iným organizovaným spôsobom. Medzi utajené opatrenia patrí aj inštitút ukladania a porovnávanía údajov z kontrol (§ 163d – 163e – *Speicherung und Abgleich von Daten aus Kontrollen*) a inštitút tzv. „*dlhotrvajúceho pozorovania*“ (§163f – *Längerfristige Observation*).²¹

Naproti tomu, v zákone o federálnej polícii zo dňa 19. 10. 1994 (*Gesetz über die Bundespolizei*) sa v § 28, 28a hovorí o tzv. „*osobitných prostriedkoch zberu údajov*“ (*Besondere Mittel der Datenerhebung*), kde možno zaradiť plánované alebo dlhodobé pozorovanie osoby, použitie technických prostriedkov utajeným spôsobom na účely vyhotovovania obrazových záznamov alebo na účely vyhotovovania akustických záznamov, využívanie informátorov a agentov pracujúcich pod trvalou legendou (*utajený vyšetrowateľ*). O použití týchto prostriedkov, ktorých dĺžka použitia nepresahuje jeden mesiac rozhoduje nadriadený orgán v rámci organizačnej štruktúry federálnej polície. V prípade predĺženia tejto lehoty je potrebná autorizácia okresného súdu, v územnom obvode ktorého má príslušný federálny policajný orgán sídlo. Okrem toho, súd je vecne príslušný aj vtedy, ak sa použité osobitných prostriedkov zberu informácií týka konkrétnej osoby, prípadne vtedy, ak je viazané na vstup do obydliá,

¹⁹ Wolters Kluwer. Hatályos jogszabályok: Keresés. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700090.tv>.

²⁰ Wolters Kluwer. Hatályos jogszabályok: Keresés. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv>.

²¹ Bundesministerium der Justiz. Gesetze: Verordnungen. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/index.html>.

t. j. miesta, ktoré nie je verejne prístupné.²² Pre aktívne získavanie informácií prostredníctvom skrytých operatívnych vyšetrovacích opatrení v nemeckom právnom systéme platí všeobecná zásada, že podmienky pre preventívne použitie týchto opatrení (*na predchádzanie taxatívne určených druhov závažnej trestnej činnosti*) sú upravené v policajných zákonoch jednotlivých spolkových krajín a pre represívne použitie (*na objasnenie spáchaných trestných činov a vypátranie páchatela*) – v Trestnom poriadku platnom pre celé Nemecko.²³

1.3 Závěry z právnej analýzy a právnej komparatistiky – námety do odbornej diskusie vo vzťahu k legálnej definícii a právnej úprave OPČ

Na základe doteraz uvedených skutočností vyplýva viacero možných záverov vo vzťahu k právnej úprave OPČ v podmienkach Slovenskej republiky, prípadne je v týchto intenciách možné polemizovať aj o jej relevancii v právnych systémoch iných krajín (*napr. aj Českej republiky*). V prvom rade možno ponechať právnú úpravu OPČ tak ako je, s čím samozrejme, aj vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nesúhlasíme. V druhom rade je tu možnosť zmeniť právnú úpravu a tu vzniká priestor pre odbornú diskusiu. Ako sme už uviedli v predkladanom texte, je nepopierateľné, že PZ vykonáva operatívnu, pátraciu a dokonca aj spravodajskú činnosť. Okrem toho je zrejmé, a potvrdzujú to aj výsledky obsahovej a právnej analýzy, ktorú sme vykonali, že napriek vzájomnej koherencii uvedených druhov činností, tu v rámci každej činnosti existujú aj určité špecifiká, ktoré poukazujú na ich autonómnosť. Uvedené možno podložiť aj argumentom, že v anglosaskej, ale aj kontinentálnej právnickej terminológii sa pojem OPČ nepoužíva²⁴ resp. sa nemožno stretnúť s pojmom, ktorý by pomyselne spájal operatívnu a pátraciu činnosť do jedného celku (*s výnimkou niektorých krajín bývalého východného bloku, ktorých právne systémy sme z pohľadu právnej úpravy OPČ podrobili detailnejšej analýze*). Dokonca aj policajná prax v podmienkach Slovenskej republiky dlhodobo a unisono segreguje pozíciu tzv. „pátrača“ a „operatívca“.

Z pohľadu unifikácie pojmového aparátu by aj v našich reáliách bolo vhodnejšie separovať tieto dva pojmy, resp. substituovať pojem OPČ extenzívnym slovným spojením „operatívna, pátracia a spravodajská činnosť“. V kontexte predkladaného návrhu de lege ferenda by túto špecifickú činnosť PZ bolo možné vymedziť ako: „systém spravidla utajených operatívnych, pátracích a spravodajských opatrení vykonávaných určenými subjektmi za účelom prevencie trestnej činnosti, odhaľovania

²² Bundesministerium der Justiz. Gesetze: Verordnungen. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: https://www.gesetze-im-internet.de/bgsg_1994/BJNR297900994.html#BJNR297900994BJNG000100000.

²³ LAMMICH, Siegfried. *Aktuálny trestnoprávny vývoj v súvislosti s bojom proti organizovanej kriminalite v Nemecku*, s. 26.

²⁴ Pre oblasť utajených činností polície a orgánov presadzujúcich právo smerujúcich k získaniu informácií sa v anglickej odbornej a právnickej terminológii často používajú pojmy „*criminal intelligence*“, „*undercover investigation*“, „*covert investigation*“, „*proactive investigation*“, „*police undercover work*“, „*police undercover activity*“, „*espionage*“, „*spying*“, „*intelligence gathering*“, prípadne sa možno stretnúť s pojmami bližšie špecifikujúcimi konkrétnu oblasť utajených činností, súvisiacu s aplikáciou utajených metód a prostriedkov, napr. „*special investigative techniques*“, „*undercover operations*“, „*surveillance*“, „*controlled delivery*“, „*use of informants*“, „*use of persons of interest*“, „*use of undercover agents*“, „*eavesdropping*“, „*covert interrogation*“.

a *objasňovania trestnej činnosti, ochrany a kontroly určených entít (určených osôb vrátane svedka, určených objektov, štátnej hranice) a pátrania po osobách a veciach.*“ Zároveň v týchto intenciách navrhujeme vytvoriť legálnu definíciu „*odhaľovania a objasňovania trestnej činnosti*“, nakoľko uvedená skutočnosť spôsobuje v aplikačnej praxi interpretačné problémy.

Okrem toho, narážame na problém charakteru (*druhu*) právnej úpravy OPČ. V tejto súvislosti vzniká celý rad otázok:

1. „*Ponechať právnu úpravu OPČ resp. právnu úpravu navrhovanej operatívnej, pátracej a spravodajskej činnosti v rámci už existujúcich osobitných právnych predpisov vrátane vykonania drobných, „kozmetických“ zmien týchto predpisov?*“
2. „*Vytvoriť nový osobitný právny predpis sumárne regulujúci predmetnú problematiku?*“
3. „*Vytvoriť nové osobitné právne predpisy autonómne upravujúce operatívnu, pátraciu a spravodajskú činnosť?*“
4. „*Reglementovať túto problematiku výhradne internými aktami riadenia?*“

Prikláňame sa k názoru, že napriek tomu, že uvedenú problematiku spravidla regulujú policajné zákony, zákony o spravodajských službách, trestný poriadok, alebo špeciálne zákony, **najoptimálnejšie a najprehľadnejšie riešenie ponúka práve druhá alternatíva, ktorej podstata spočíva vo vytvorení zákona (*lex specialis*) sumárne regulujúceho OČ, PČ a SČ**, aj vzhľadom na to, že PZ nie je jediným subjektom, ktorý v podmienkach Slovenskej republiky tieto činnosti vykonáva (*rovnako je tomu aj v zahraničí*). Uvedený právny stav vnáša do merita veci určitú mieru entropie a nefunkčnosti existujúceho systému. Zároveň to možno ilustrovať aj registrovanou snahou o vytvorenie osobitného právneho predpisu sumárne regulujúceho SČ (*identifikovaná spoločenská potreba*),²⁵ či osobitného právneho predpisu sumárne regulujúceho OPČ resp. OČ (*tak ako je tomu v Ruskej Federácii, či neúspešná legislatívna snaha v Poľsku*).

Na základe vyššie uvedených **argumentov vyjadrujeme presvedčenie, že imanentnou súčasťou takéhoto zákona by v každom prípade mala byť**: legálna definícia týchto činností, komplexné vymedzenie všetkých subjektov realizujúcich tieto činnosti, právne vymedzenie všetkých prostriedkov a zákonných okolností ich používania či alternatívy využívania informačných výstupov z týchto činností v záujme zabránenia duplicity konania a zrýchlenia a zefektívnenia činnosti orgánov presadzujúcich právo. Opodstatnene sa domnievame, že existujúci právny rámec tieto parametre v plnom rozsahu nespĺňa.

Na druhej strane je žiadúce, aby v už existujúcich osobitných právnych predpisoch boli aj naďalej zakomponované oprávnenia realizátorov na použitie týchto prostriedkov (*napr. v už existujúcom zákone o PZ v rámci tzv. „oprávnení policajta“ – „oprávnenie pri realizácii operatívnej, pátracej a spravodajskej činnosti“; súčasťou*

²⁵ Napr. v roku 2007 parlament rokoval o vládnom návrhu zákona o spravodajských službách, k jeho schváleniu však nedošlo (*predchádzal mu obdobný pokus v roku 1994*). Predmetný zákon sa vzťahoval iba na činnosť Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva (*vtedajšieho Vojenského obranného spravodajstva a Vojenskej spravodajskej služby*). Zákon nezohľadňoval vyššie spomínaný model „*ECIM*“, v duchu ktorého možno za subjekt SČ za určitých okolností považovať aj PZ.

tohto oprávnenia by okrem iného malo byť oprávnenie na použitie metód a prostriedkov operatívnej, pátracej a spravodajskej činnosti, napr. prostriedkov operatívno-technických, informačno-technických a operatívno-logistických). Domnievame sa, že ďalšie (napr. metodické, taktické, technické, organizačné, logistické) aspekty týchto činností je vhodné ponechať na interné akty riadenia. Argumentom pre takýto postup je na jednej strane – existujúca potreba jasne definovaných pravidiel zásahu do práv a slobôd občanov a na strane druhej – snaha utajiť konkrétne spôsoby realizácie tejto činnosti pred nepovolanými osobami – v užšom zmysle slova, páchatelmi.

2. Kriminálna charakteristika a pojmové vymedzenie OPČ

Z obsahovej (rešeršovej) a komparatívnej analýzy odborných publikácií (aplikujúc tzv. historickú metódu) venovaných problematike OPČ (cca od polovice 20. storočia po súčasnosť) vyplýva, že bola predmetom záujmu viacerých renomovaných autorov. Bez nároku na úplnosť, boli objektom nášho cieleného vedeckého poznávania vybrané odborné publikácie, ktoré z pohľadu nami riešeného problému možno v týchto ohľadoch považovať za relevantné, formujúce fundamentálne názorové smery či prúdy.

S prvou teoretickou koncepciou OPČ prišiel na prelome 50. – 60. rokov 20. storočia **Lekarov**. Podstatou tejto koncepcie je chápanie OPČ ako „systému špeciálnych (uskutočňovaných prevažne neverejnými prostriedkami a metódami) opatrení, zameraných na predchádzanie a zamedzovanie, odhaľovanie a objasňovanie trestných činov a tiež pátranie po skrývajúcych sa páchateloch.“²⁶ Uvedený autor vo svojej definícii zdôrazňuje systémový aspekt, štruktúrally a utajený charakter tejto činnosti (základnou stavebnou jednotkou sú špeciálne utajené opatrenia) a účelovosť tejto činnosti (prevencia, odhaľovanie a objasňovanie trestnej činnosti, pátranie po hľadaných osobách).

J. Heřmánek a **B. Stříž** v publikácii z roku 1971 definujú OPČ orgánov VB ako „kriminálnou službou využívaný systém boja s trestnou činnosťou na poli prevencie a v mimoprocesnej sfére, ktorý smeruje k predchádzaniu a zabraňovaniu trestnej činnosti, k odhaľovaniu trestných činov a ich páchatelov, k objasňovaniu tých spoločenských javov, u ktorých je dôvodne možné predpokladať, že sú trestnými činmi a k vytváraniu predpokladov k trestnému konaniu.“²⁷ V ich definícii absentuje štruktúrally charakter, na druhej strane vyplýva z nej špecifikácia realizátorov OPČ (kriminálna služba), ako aj dialektika (kauzálna súvislosť) vo vzťahu k trestnému konaniu.

J. Pješčak a kol. v učebnici kriminalistiky z roku 1976 vymedzuje OPČ ako „systém opatrení založený na zákone a odvodených (rezortných) normatívnych aktoch, spojených s používaním špeciálnych utajovaných prostriedkov v komplexe s neutajovanými metódami a prostriedkami.“²⁸ V uvedenej definícii vnímame ako nówum zdôraznenie zákonnosti tejto činnosti (poukazujúc na fakt, že do systému právnej úpravy nesporne patria aj interné akty riadenia) a zároveň poukázanie na

²⁶ NESNÍDAL, Jiří. *Neodvratnosť trestného postihu a operatívne pátracie činnosť*, s. 84.

²⁷ HEŘMÁNEK, J.; STŘÍŽ, B. *Základy operatívne pátracie činnosti VB*, s. 22.

²⁸ PJEŠČAK, Ján a kol. *Základy kriminalistiky*, s. 263.

hybridnost' resp. komplexnost' metod a prostriedkov (*utajeného aj neutajeného charakteru*).

A. Pešek v roku 1982 vo svojej monotematickej publikácii definuje OPČ orgánov VB ako „*na zákonoch a iných právnych normách založený systém mimoprocených, spravodajských, neverejných opatrení, realizovaných predovšetkým orgánmi kriminálnej služby za využitia špeciálnych prostriedkov a metód, ktorých účelom je predchádzanie, odhaľovanie a objasňovanie trestnej činnosti (zvlášť utajovanej, páchanej skryto, organizovane, sériovo), ako i pátranie po hľadaných a nezvestných osobách a ďalších objektoch.*“²⁹ Uvedené vymedzenie OPČ poukazuje na zákonnosť, informačný charakter, utajenosť (*absentuje alternatíva využívania verejných opatrení*), špecifickosť (*špecifické subjekty, špecifické metódy a prostriedky*), štrukturalnosť a účelnosť tejto činnosti (*účel sa okrem iného vzťahuje na vymedzený okruh trestnej činnosti, ako aj na nezvestné osoby a veci*).

J. Nesnídal v publikácii z roku 1989 subsumuje OPČ do kategórie „*kriminalisticko-bezpečnostnej činnosti*“ spolu s trestno-procesnou činnosťou a kriminalisticko-technickou činnosťou. Objektom kriminalisticko-bezpečnostnej činnosti, ktorá je zameraná na boj s trestnou činnosťou, sú tie udalosti a javy, ktoré spadajú do oblasti trestného práva. Na druhej strane, objektom správno-bezpečnostnej činnosti (*činnosť na úseku verejného poriadku, dopravnobezpečnostná činnosť a činnosť na úseku správnych agend*) sú tie udalosti a javy, ktoré spadajú do oblasti správneho práva. Kriminalisticko-bezpečnostné a správno-bezpečnostné činnosti sú, podľa jeho názoru, dva hlavné smery tzv. „*verejnobezpečnostnej činnosti*“.

OPČ je vo vzťahu k trestno-procesnej činnosti subsidiárna, nakoľko jej poslaním je vytvárať priaznivé podmienky pre začatie trestného stíhania, vznesenie obvinenia a ďalšie meritórne a iné rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní, pre zistenie objektívnej pravdy a dôkazné konanie. OPČ môže trestno-procesnej činnosti predchádzať alebo paralelne prebiehať s procesom vyšetrovania, pričom v tom druhom prípade musí plne rešpektovať príslušné ustanovenia Trestného poriadku. Samotnú OPČ definuje ako „*na zákonoch a normatívnych aktoch založený systém opatrní procesnej, spravodajskej a ofenzívnej povahy, realizovanej prevažne orgánmi VB, predovšetkým kriminálnou službou, za využitia špeciálnych utajovaných prostriedkov a metód, v komplexe s neutajovanými, ktorých účelom je predchádzanie, zamedzovanie, odhaľovanie a objasňovanie trestných činov, ako i pátranie po osobách hľadaných k zadržaniu a iných objektoch.*“³⁰

Chápanie OPČ možno v historickom kontexte vnímať ako pokrokové, nakoľko zohľadňuje nielen zákonnosť, heterogénnosť nástrojov (*komplex utajovaných a neutajovaných metód a prostriedkov*), špecifickosť a účelovosť tejto činnosti (*obohatenú o procesné využitie získaných informácií*), ale aj jej ofenzívnosť a fakt, že jej realizátorom nie je len služba kriminálnej polície (*nenegujúc pritom jej prioritnú úlohu*). Pri charakterizovaní podstaty a pri formulácii jej pojmu považoval samotný termín OPČ za významovo identický s termínmi „*operatívna činnosť*“ alebo „*operatívna práca*“. Uvedené chápanie má nadčasový charakter, nakoľko v policajnej praxi pretrváva doteraz. Okrem toho, zdôraznil, že integrácia slov „*operatívna*“ a „*pátracia*“

²⁹ PEŠEK, Antonín. *Operatívne pátrací činnosť kriminální služby Veřejné bezpečnosti*, s. 17.

³⁰ NESNÍDAL, Jiří. *Neodvratnost trestního postihu a operatívne pátrací činnosť*, s. 88.

vystihuje typické stránky tejto činnosti, pretože pri istom zjednodušení je možné pátranie považovať za „obsah“ a operatívnosť za jej „formu – konkrétny prejav“.³¹

Rešpektujúc tieto závery, autorský kolektív pod vedením **D. Bangu** v roku 1995 charakterizoval OPČ „ako na zákonoch a iných právnych predpisoch založený systém neverejných, preverovacích a spravodajských opatrení realizovaných operatívnymi službami za využitia foriem, metód a prostriedkov OPČ s cieľom predchádzať, zamedzovať, odhaľovať a dokumentovať trestnú činnosť a zisťovanie jej páchatel'ov, ako aj vypátranie osôb a vec“.³² Vo vzťahu k predmetnému vymedzeniu je možné vysloviť niekoľko, nielen kritických postrehov. V prvom rade, prvý krát sa tu stretávame so špecifikáciou realizátorov OPČ v ponímaní „operatívnych služieb“ a v charakterizovaní inštrumentária OPČ, obohateného o tzv. „formy OPČ“, čo vnímame pozitívne. Na druhej strane, z účelu OPČ sa pomyselne vytráca „objasňovanie trestnej činnosti“, ktoré je substituované procesom „dokumentovania trestnej činnosti“, čo vzhľadom na jeho základný cieľ (*fixácia poznania ako imanentnej súčasť procesov odhaľovania, objasňovania či vyšetrovania trestnej činnosti*) stráca svoju významovú opodstatnenosť. Okrem toho je zrejmé, že uvedená definícia prezentuje OPČ ako činnosť zákonnú, systémovú, štruktúrnú (*tvorenú neverejnými, preverovacími a spravodajskými opatreniami*), špecifickú (*z pohľadu jej realizátorov*) a účelovú.

Z výsledkov rešeršovej a komparatívnej analýzy, z pohľadu genézy tohto problému, vyplýva existencia názorového prúdu, ktorý sa nepokúša o formuláciu kriminálnej definície či kriminálnej charakteristiky OPČ, ale dôsledne rešpektuje vymedzenie, ktoré ponúkajú právne predpisy (*zákony príp. podzákonné normy – interné akty riadenia*). Takýto prípad je ilustrovaný v odborných publikáciách pre internú potrebu vzdelávania príslušníkov polície z roku 1997 a 2002 (*kolektív autorov pod vedením I. Budku*). Napr. v zmysle interného aktu riadenia (*nariadenia Ministerstva vnútra č. 6 zo dňa 21. 2. 1997 o OPČ*) sa pod ňou rozumie „ucelený systém postupov, operatívno-pátracích prostriedkov a operatívnej techniky, uskutočňovaný oprávneným útvarom alebo službami v rámci zákona a z neho vychádzajúcich interných predpisov prevažne utajovaným spôsobom. Je zameraný na ochranu záujmov chránených zákonmi a medzinárodnými zmluvami v trestnoprávnej oblasti a spočíva v sústavnom získavaní, preverovaní a rozpracovaní poznatkov smerujúcich k odhaleniu trestných činov a zisteniu ich páchatel'ov.“³³ V uvedenej definícii je evidentná systémovosť, štruktúrnosť, špecifickosť, zákonnosť, utajenosť, účelovosť, systematickosť a informačný charakter OPČ.

V nasledujúcom internom akte riadenia (*záväznom pokyne policajného prezidenta č. 131 z 30. 11. 2001*) je OPČ vymedzená veľmi podobne, ako „ucelený systém postupov, používanie operatívno-pátracích prostriedkov a podporných operatívno-pátracích prostriedkov uskutočňovaný oprávneným útvarom podľa osobitných právnych predpisov a z nich vychádzajúcich aktov riadenia prevažne utajovaným spôsobom, zameraných na ochranu záujmov chránených zákonmi a medzinárodnými zmluvami v trestno-právnej oblasti a spočívajúcej v sústavnom

³¹ NESNÍDAL, Jiří. *Neodvratnosť trestného postihu a operatívne pátracie činnosť*, s. 82.

³² BANGO, Dezider a kol. *Teoretické základy operatívno-pátraciej činnosti*, s. 8.

³³ BUDKA, Ivan a kol. *Operatívne pátracie činnosť kriminálnej polície: Díl I. Obecná část: Druhé upravené vydání*, s. 27.

získavaní, zhromažďování, preverování, případne rozpracovaní operatívnych informácií.³⁴ Obe vymedzenia sú na prvý pohľad identické, aplikujúce analogické fenomenologické a gnozeologické princípy. Rozdiely sú v procesuálnej štruktúrovanosti (v prvom prípade je OPČ okrem postupov tvorená operatívno-pátracími prostriedkami a operatívnu technikou, v druhom prípade tvoria inštrumentárium okrem postupov, operatívno-pátracie prostriedky a podporné operatívno-pátracie prostriedky) a výstupnom produkte tejto činnosti (v prvom prípade to sú poznatky smerujúce k odhaleniu trestných činov a zisteniu ich páchatel'ov, v druhom prípade – špecifický druh informácií, tzv. operatívne informácie).

Vo svojej podstate, o bazálnu formuláciu kriminálnej definície OPČ sa vo svojej odbornej publikácii z 2011 pokúsili autori **V. Dvořák** a **M. Kloubek**, ktorí OPČ vymedzujú ako „...súbor metód a prostriedkov používaných prevažne utajovaným spôsobom. Subjektom OPČ sú v zásade k tomu určení špecialisti a organizačné útvary týchto bezpečnostných zborov sú najčastejšie označované pojmom kriminálna polícia.“³⁵ Je zrejme, že autori špecifikujú OPČ prostredníctvom procesuálnych nástrojov (metódy a prostriedky), pričom zdôrazňujú ich rôznorodosť a viac početnosť (súbor), ako aj utajenosť pri ich aplikácii. Podstatnou črtou tejto definície je špecifickosť postavenia realizátorov tejto činnosti, pričom na jej margo musíme uviesť, že v tomto značne simplifikovanom vyjadrení absentujú ďalšie relevantné náležitosti tejto činnosti, ako napr. systémovosť, štruktúrovanosť, zákonnosť, aktívnosť.

Skutočne progresívny náhľad na vymedzený vedecký a terminologický problém vo svojich monotematických odborných a vedeckých publikačných výstupoch (2012, 2018)³⁶ ponúka **M. Lisoň**, ktorý napriek tomu, že považuje OPČ ako „hlavnú pracovnú náplň príslušníkov operatívnych služieb policajných organizácií, ktorí ju účelovo môžu využívať pri plnení delegovaných úloh“,³⁷ navrhuje substituovať toto pojmové vymedzenie termínom „policajná operatívna poznávacía činnosť“. V týchto súvislostiach je ňou možné označiť „systém procesov, ktorý tvoria spravidla utajené, na vznikajúce a existujúce situácie reagujúce opatrenia (akcie, zákroky) a úkony (metódy a prostriedky), ktoré určené orgány štátnej správy aplikujú pri cieľavedomom získavaní, spracovaní, využívaní a adresnom distribuovaní informácií, najmä na účelové plnenie úloh policajného konania (pri zabezpečovaní vnútorného poriadku a bezpečnosti, predovšetkým na úseku kontroly kriminality).“³⁸ Argumentmi pre takýto počín je neadekvátnosť existujúceho pojmového vymedzenia voči aktuálnym požiadavkám a identifikovaným potrebám policajnej teórie a praxe.

Predmetné vymedzenie nesie atribúty systémovosti, utajenosti resp. dominujúcej utajenosti, hybridnosti (neverejné a verejné procesy), štruktúrovanosti a procesuálnosti (procesy reprezentované opatreniami a úkonmi v rámci logickej postupnosti od všeobecného ku konkrétnemu), reaktívnosti/ aktívnosti/ proaktívnosti, špecifickosti (z pohľadu jej realizátorov), cieľavedomosti a účelovosti. Napriek tomu,

³⁴ BUDKA, Ivan a kol. *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*, s. 24.

³⁵ DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy OPČ policie v definicích a schématech*, s. 7.

³⁶ LISOŇ, Miroslav. *Teória policajného operatívneho poznania*, 2012, LISOŇ, Miroslav. *Operatívno-pátracia činnosť: Všeobecná časť*, 2012, LISOŇ, Miroslav; VAŠKO, Adrián a kol. *Teória kriminálno-policajného poznania: Vysokoškolská učebnica*, 2018.

³⁷ LISOŇ, Miroslav. *Operatívno-pátracia činnosť: Všeobecná časť*, s. 25.

³⁸ LISOŇ, Miroslav. *Teória policajného operatívneho poznania*, s. 57–63.

že ním navrhovaná substitúcia plne zohľadňuje výsledky verifikované aplikovaným výskumom, uvedený autor, rešpektujúc existujúci právny stav (*de lege lata*), vymedzuje OPČ ako „pracovnú náplň príslušníkov operatívnych služieb PZ, orgánov činných v trestnom konaní a ďalších určených príslušníkov policajno-bezpečnostných zložiek (Finančná správa, Zbor väzenskej a justičnej stráže), pretože ju môžu využívať pri účelovom policajnom poznávaní, a to v medziach (rozsah a súlad) právneho poriadku Slovenskej republiky.“³⁹ Z prezentovaného exkurzu postojov je zrejme vzájomná dialektika policajnej (bezpečnostnej resp. policajno-bezpečnostnej) teórie, kreovanej, verifikovanej a modifikovanej aj na základe výsledkov výskumu a jej „nespochybniteľného partnera“ – samotnej aplikačnej praxe.

Problematike OPČ a jej vzájomným interferenciám a koreláciám so SČ a odhaľovaním trestných činov sa vo svojich odborných publikáciách venovali aj autori **J. Stieranka, M. Marko, A. Vaško** (2019, 2021), pričom je zrejme, že pri vymedzení OPČ sa striktne pridržiavajú „*litery zákona*“, t. j. jej legálnej definície.⁴⁰ Tento pragmatický prístup nie je ojedinelý (*vid' vyššie uvádzaný príklad odborných publikácií autorského kolektívu pod gesciou I. Budku*), aj keď v spektre vyššie zmienených konotácií považujeme za potrebné zdôrazniť, že legálna definícia, nie je optimálna resp. nereflektuje aktuálnu úroveň teoretického poznania, nadobudnutého a verifikovaného bezpečnostným výskumom.⁴¹

J. Chmelík v odbornom príspevku (2021) vymedzuje OPČ ako „*celistvú sústavu špecifických kriminalistických postupov, metód a prostriedkov, ktoré sú využívané povereným policajným orgánom k odhaľovaniu, vyhľadávaniu, dokumentovaniu a predchádzaniu trestnej činnosti podľa policajného zákona (zákona č. 273/2008 o Polícii ČR, v znení neskorších predpisov), konkretizované internými aktami riadenia, t. j. záväznými pokynmi policajného prezidenta.*“⁴² Z analýzy predmetnej definície vyplýva, že autor v nej zdôrazňuje systémový aspekt (*celistvá sústava postupov, metód a prostriedkov*), účelovosť (*odhaľovanie, vyhľadávanie, dokumentovanie, predchádzanie trestnej činnosti*), zákonnosť (*zákon o polícii ČR, interné akty riadenia*) a špecifickosť postavenia realizátorov (*poverený policajný orgán*). V jeho vymedzení je možno badať určitú názorovú príbuznosť s chápaním OPČ ako druhu kriminalisticko-bezpečnostnej činnosti prezentovaným autorom J. Nesnídalom v druhej polovici 80. rokov 20. storočia (*špecifický kriminalistický postup*).

Na druhej strane, J. Chmelík sa pri vymedzení podstaty OPČ jednoznačne dištancuje od chápania OPČ ako trestno-procesnej činnosti spadajúcej pod zákonnú úpravu Trestného poriadku. V týchto koreláciách rozlišuje medzi OPČ a jeho

³⁹ LISOŇ, Miroslav; VAŠKO, Adrián a kol. *Teória kriminálno-policajného poznania: Vysokoškolská učebnica*, s. 77-78.

⁴⁰ STIERANKA, Jozef a Adrián VAŠKO. *Odhaľovanie trestných činov (nová stratégia a prístupy)*, s. 30 a STIERANKA, Jozef a Michal MARKO. *Kriminálne spravodajstvo: Nový koncept odhaľovania trestných činov v Slovenskej republike*, s. 22.

⁴¹ Napr. LISOŇ, Miroslav a kol. *Možnosti rozvoja operatívnej činnosti polície: Správa z aplikovaného výskumu*, 2012, VÝSK. 183., HULLOVÁ, Monika a kol. *Problémy pri odhaľovaní a objasňovaní vybraných druhov trestných činov mravnostnej kriminality: Záverečná správa*, 2018, VÝSK. 240, HULLOVÁ, Monika a kol. *Model kariérneho postupu a profesijného rozvoja príslušníkov služby kriminálnej polície Policajného zboru*, 2022, VÝSK. 262.

⁴² CHMELÍK, Jan. *Operatívne pátrací činnosť v trestním řízení*, s. 126.

neutajovanou alternatívou, tzv. „operatívno-pátracím šetrením“. Podľa jeho názoru sú operatívne šetrenie spolu s operatívnym rozpracovaním „základom pre odhaľovanie, ktorého cieľom je získanie dostatočných a overených informácií, na základe ktorých v nasledujúcom konaní (a nemusí ísť nutne o trestné konanie) je skúmané, či ide o dôvodné podozrenie zo spáchaných trestných činov a či sú dané dostatočné dôvody pre začatie trestného konania alebo uplatnenie iného postupu.“⁴³

Zároveň poukazuje na častú a nesprávnu zámenu OPČ s operatívno-pátracími prostriedkami (§ 158, ods. 1 Trestného poriadku), ktoré majú úplne inú podstatu a význam. OPČ je, v súlade s jeho prezentovaným poznaním „realizovaná mimo rámec trestného konania a platí pravidlo, že v okamžiku, keď sú zahájené úkony trestného konania, musí byť OPČ v danej veci ukončená“.⁴⁴ Na margo uvedeného možno uviesť niekoľko postrehov či námětov pre hlbšiu odbornú diskusiu. V prvom rade, každá ľudská činnosť, OPČ nevynímajúc vyžaduje na svoju realizáciu určitý nástroj (vrátane myšlienkovvej a poznávacej činnosti), pričom účelnosť a efektivitu činnosti možno zvýšiť použitím technických prostriedkov, dodržiavaním taktických zásad, organizačno-riadiacich princípov a pod.

Z uvedeného vyplýva, že prostriedky OPČ sú imanentnou súčasťou tejto činnosti, nevyhnutnou podmienkou jej realizácie a naplnenia sledovaného účelu. Na jednej strane je, z formálneho hľadiska, správne rozlišovať medzi prostriedkami OPČ a činnosťou OPČ ako takou, ako aj medzi aplikáciou prostriedkov OPČ podľa Trestného poriadku a zákona o polícii, na druhej strane nemožno súhlasiť s tým, že OPČ je realizovaná len mimo trestného konania a po jeho začatí musí byť táto činnosť ukončená. Tým, že zákonodarca vymedzil prostriedky tejto činnosti v Trestnom poriadku, dal jasne najavo, že táto činnosť má procesný význam (podporujúc tým stanovisko, že činnosť môže byť vymedzená aj prostredníctvom jej nástrojov realizácie, t. j. prostriedkov).

Zároveň je potrebné podotknúť, že použitie „operatívno- pátracích prostriedkov“ v trestnom konaní spĺňa aj požiadavku utajenosti, minimálne požiadavku selektívnej utajenosti vo vzťahu k záujmovej osobe (páchateľovi trestného činu), ale aj vo vzťahu k aplikácii utajeného režimu pri procesnom využívaní dôkazov získaných s použitím týchto prostriedkov (špecifické postupy pri výsluchu agenta v trestnom konaní). Sme toho názoru, že OPČ môže byť realizovaná mimo trestného konania ako nástroj odhaľovania latentnej trestnej činnosti, ale aj paralelne s trestným konaním ako nástroja objasňovania resp. v užšom zmysle slova vyšetrovania už registrovanej trestnej činnosti. V každom prípade, rešpektujeme odlišnosť právnej úpravy tejto činnosti v podmienkach Slovenskej a Českej republiky a zároveň fakt, že problematika OPČ je nesporne zložitá a aj samotná aplikačná prax je v týchto otázkach dosť nejednotná.

Sumarizujúc závery z vyššie prezentovaného poznania (výsledky realizovanej právnej analýzy, komparatívnej právnej analýzy, historickej rešeršovej a komparatívnej analýzy) možno konštatovať konfirmáciu vedeckého predpokladu (hypotézy), že existujúca legálna definícia OPČ vykazuje značné prvky archaizmu a navyše nedostatočne reflektuje na identifikovanú spoločenskú potrebu, ktorá by zohľadňovala podstatu a špecifické črty tejto činnosti. Aj na základe týchto skutočností

⁴³ CHMELÍK, Jan. *Operatívne pátrací činnosť v trestním řízení*, s. 128.

⁴⁴ CHMELÍK, Jan. *Operatívne pátrací činnosť v trestním řízení*, s. 126.

sa vytvára priestor pre formujúcu sa teóriu (*Teóriu OPČ*), aby realizáciou analýzy bezpečnostnej situácie (*v užšom zmysle slova operatívnej situácie*) a potrieb policajnej praxe, prostredníctvom aplikovaného výskumu kreovala nový teoreticko-metodologicko-právny koncept OPČ.

Na podklade uvedeného, možno OPČ pomerne generalizujúco a simplifikovane charakterizovať ako „*legitímny, ofenzívny, zákonný, špecifický, spravidla utajený a účelový druh činnosti (proces) vybraných bezpečnostných orgánov*“. **Uvedené vymedzenie (tzv. „kriminálna charakteristika OPČ“) poukazuje na hlavné črty (znaky) tejto činnosti:**

„*Legitímnosť*“ – Túto činnosť vykonávajú určené orgány štátnej správy na základe mandátu, ktorý im bol zverený ústavnou cestou. Realizácia týchto činností smeruje k dosiahnutiu spoločensky žiaduceho účelu – ochrane oprávnených záujmov Slovenskej republiky – demokratického, zvrchovaného a právneho štátu, ako aj ochrane oprávnených záujmov občanov. Legitímnosť súvisí aj s tým, že určité (*napr. závažné, organizované, sériovo páchané, dlhotrvajúce, sofistikované*) druhy trestnej činnosti zostávajú už zo svojej podstaty latentné (*skryté pred orgánmi presadzujúcimi právo*). OPČ sa tak často stáva jedinou, vhodnou, alebo dostupnou alternatívou ako ich odhaliť, objasniť a zabezpečiť vyvodenie trestnej zodpovednosti voči jej páchatelom.

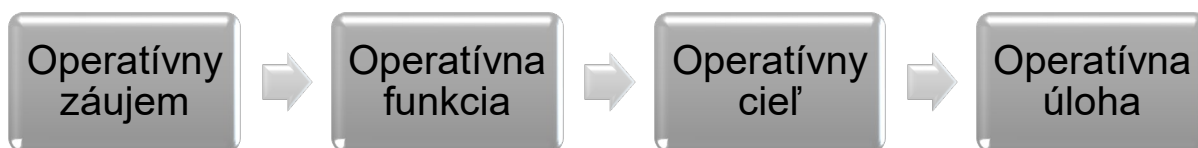
„*Ofenzívnosť*“ – Pri realizácii týchto činností sa intenzívne zasahuje do práv a slobôd občanov a zabezpečuje sa neodvratnosť trestného postihu páchatela. Ofenzívnosť je obvykle chápaná v militantnom kontexte (*ofenzíva – útočná činnosť, rozsiahla útočná akcia; opakom je defenzíva, obrana*). Z pohľadu OPČ teda vnímame ofenzívnosť ako útočnosť, invazívnosť, intenzívnosť zásahu do základných práv a slobôd občanov (*napr. sa ňou narúša nedotknuteľnosť obydlia, nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, ochrana listového tajomstva, tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, ochrana osobných údajov, ochrana telekomunikačného, bankového, daňového, lekárskeho a iného tajomstva*). No a na strane druhej, je ofenzívnosť možné chápať v kontexte konečného efektu realizovaných opatrení, ktorým môže byť zabránenie, zamedzenie pripravovanej trestnej činnosti, škodlivých následkov páchanej a spáchanej trestnej činnosti, prípadne neodvratnosti trestného postihu, tzn. realizácia opatrení v dostatočnom časovom predstihu, aby došlo zmareniu pokusu, vykonania, pokračovania alebo dokonania protiprávneho konania, prípadne aby došlo k zmareniu neodvratnosti trestného postihu (*útek páchatela, ukrývanie páchatela, ničenie stôp, marenie vyšetrovania, a pod.*).

„*Zákonnosť*“ – Zásah do práv a slobôd občanov musí byť striktne regulovaný právom, tzn. len na základe zákona, v jeho medziach (*secundum et itra legem*), na dosiahnutie sledovaného účelu a len v prípade, ak tento účel nemožno dosiahnuť inak, za využitia menej invazívnych zásahov do práv a slobôd občanov. De facto ide o interpretáciu zásad legality a proporcionality. Na druhej strane je potrebné uviesť, že určité aspekty OPČ musia byť, hlavne z taktických dôvodov, regulované normami nižšej právnej sily (*internými aktmi riadenia vydávanými príslušnými orgánmi štátnej správy príp. v ich kompetencii*), za podmienky, že sú v súlade s právnymi normami vyššej právnej sily (*napr. zákonmi, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je daný štát viazaný*).

„*Špecifickosť*“ – Realizácia týchto činností sa viaže na špecifické inštrumentárium (*opatrení za použitia špecifických metód a prostriedkov*), ktoré sú oprávnené použiť len určené subjekty, a to spôsobom, ktorý explicitne vymedzuje konkrétny systém právnych noriem (*napr. použitie agenta, krycích dokladov, informátora, realizácia sledovania, operatívneho pozorovania alebo operatívneho vyťažovania sú opatrenia, ktoré spadajú do kompetencie vybraných operatívnych služieb alebo operatívnych útvarov v rámci vybraných orgánov štátnej správy*).

„*Utajenosť*“ – Úspešnosť realizácie týchto činností je v mnohých prípadoch podmienená striktným dodržiavaním zásad práce s utajovanými skutočnosťami pri plnení operatívnych či spravodajských úloh. Utajenosť je často nielen podmienkou, prostriedkom ako dosiahnuť sledovaný účel, operatívny záujem (*napr. otvorené sledovanie by nemohlo viesť k získaniu relevantných informácií*), ale zároveň môže byť v niektorých hraničných situáciách vnímaná ako nevyhnutný prostriedok ochrany realizátora OČ a SČ (*napr. ochrana života a zdravia agenta resp. blízkych osôb pri jeho infiltrácii do zločineckého prostredia, ktoré sa neštíti použiť akékoľvek metódy, vrátane fyzického násillia*).

„*Účelovosť*“ – Spočíva v tom, že prostredníctvom OPČ sa saturujú tzv. „*operatívne záujmy*“. Operatívny záujem korešponduje s plnením základných operatívnych funkcií, formulovaných v podobe konkrétnych operatívnych cieľov a úloh (*v rámci logickej postupnosti od konkrétneho k všeobecnému*).

Obrázok 9 Vzťah medzi operatívnym záujmom, operatívnou funkciou, operatívnym cieľom a operatívnou úlohou

Legenda:

„*Operatívny záujem*“ vychádza z identifikovanej spoločenskej potreby, zodpovedá účelu OPČ (*Prečo to chcem dosiahnuť? Prečo je to, čo robím, dobré pre spoločnosť?*).

„*Operatívna funkcia*“ vypovedá o zmysle, význame, poslaní OPČ (*Aké benefity môže to, čo robím, priniesť? Aké to má efekty?*).

„*Operatívny cieľ*“ predstavuje očakávaný výsledok pri plnení konkrétnej operatívnej úlohy resp. operatívnych úloh (*žadúci stav – Čo chcem tým, čo robím, dosiahnuť?*).

„*Operatívna úloha*“ predstavuje súbor operatívnych postupov, operácií a úkonov, sledujúc dosiahnutie konkrétneho – čiastkového cieľa (*ide o aplikačnú stránku OPČ – Čo chcem urobiť? Ako resp. za využitia akých nástrojov – metód a prostriedkov to chcem urobiť?*).

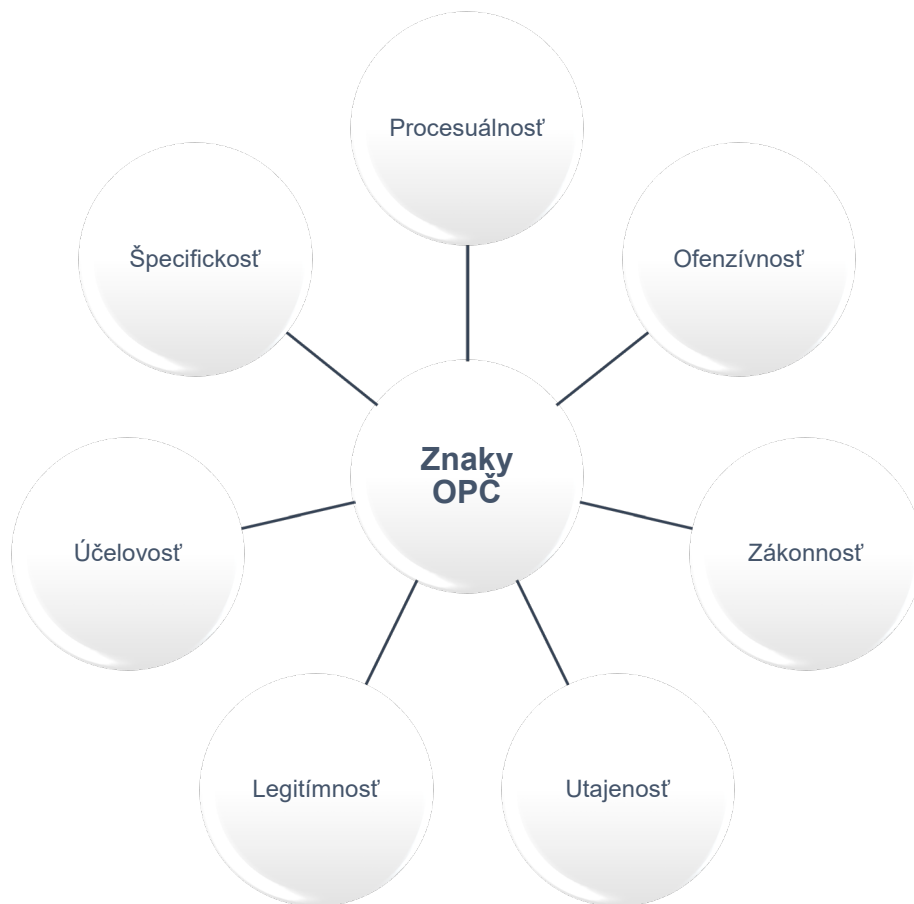
Autor: *vlastné spracovanie*

Z uvedeného vyplýva, že OPČ plní dominantne funkciu preventívnu, identifikačnú, ochrannú a pátraciu, sledujúc pritom dosiahnutie základných cieľov, ktorými sú zjednodušene povedané – prevencia trestnej činnosti, identifikácia trestnej činnosti, ochrana určených entít a vypátranie osôb a vecí. Naplnenie týchto funkcií (*a dosiahnutie týchto tomu zodpovedajúcich cieľov a úloh*) je možné prostredníctvom realizácie opatrení (*operatívneho, pátracieho a spravodajského charakteru*).

Sumarizáciou a analógiou vyššie uvedeného poznania možno konštatovať, že prioritným operatívnym záujmom je získavanie, spracovávanie, využitie a adresná distribúcia operatívnych, spravodajských a pátracích informácií na účely:

- ✓ prevencie trestnej činnosti (*predchádzania a zamedzovania trestnej činnosti*),
- ✓ identifikácie trestnej činnosti (*odhaľovania, objasňovania, dokazovania verzus vyšetrovania trestnej činnosti*),
- ✓ ochrany a kontroly určených entít (*kontrola štátnej hranice, ochrana určených osôb, ochrana svedka, ochrana strážených objektov a technicky chránených objektov*),
- ✓ pátrania po osobách a veciach.

„*Procesuálnosť*“ – Vnímame ju v tom, že OPČ má určitý zákonitý priebeh (*počiatočná fáza, realizačná fáza a finálna fáza*). Pre každú fázu sú typické určité postupy, operácie a úkony (*v rámci logickej postupnosti od všeobecného ku konkrétnemu*), kontinuálne zoradené do určitého celku (*systemovosť, štruktúrovanosť*).

Obrázok 10 Znaky OPČ

Legenda: OPČ – operatívno-pátracia činnosť

Autor: vlastné spracovanie

Pre hlbšie pochopenie fundamentálnych otázok načrtnutého problému je potrebné, aby sme sa naň pozreli z fenomenologického a sémantického hľadiska, aj vzhľadom na to, že pojem OPČ sa skladá z dvoch relatívne samostatných lexikálnych

jednotiek, ktoré za určitých okolností vzájomne korelujú (*prívlastky „operatívna činnosť“ a „pátracia činnosť“*).

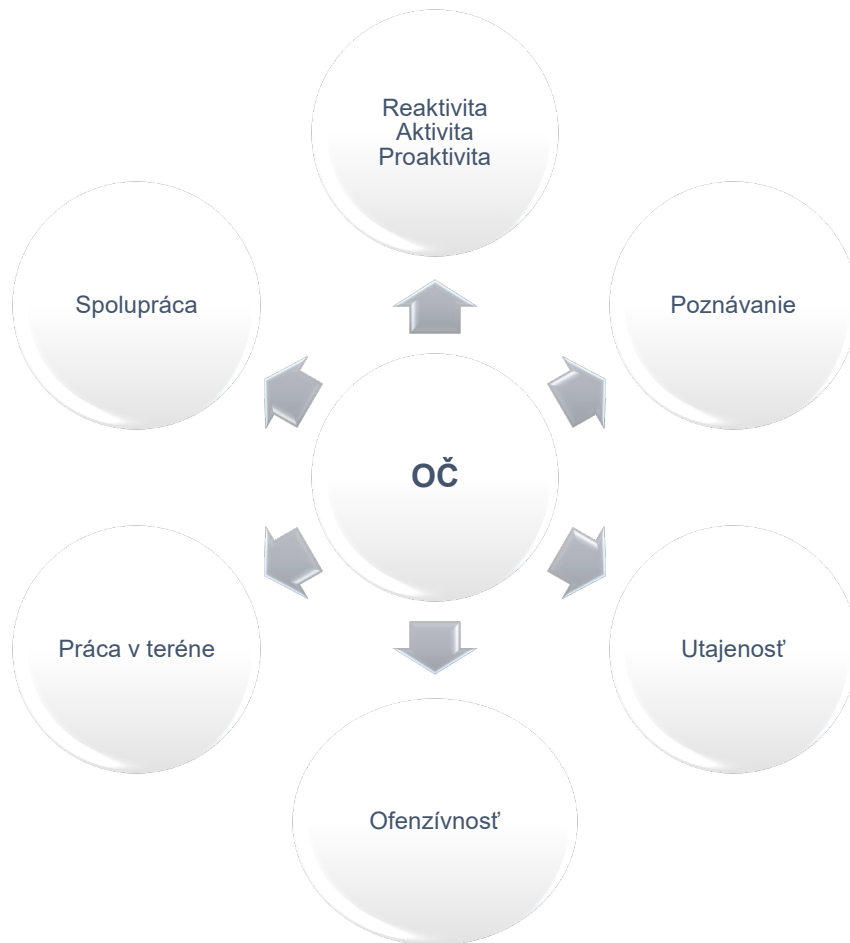
„Operatívna činnosť resp. operatívna práca“, v sebe nesie atribúty riadenej, plynulej a pružnej činnosti. Podstatou tejto činnosti je:

- ✓ reaktivita/ aktivita/ proaktivita – reaktivita v operatívnej činnosti predstavuje schopnosť pružne reagovať na vznikajúcu a vzniknutú situáciu (*operatívnu situáciu*),⁴⁵ identifikovať problémy a hľadať ich riešenia (*byť adaptabilný, akcieschopný*); na druhej strane aktivita resp. proaktivita je spojená s aplikáciou vyhľadávacej zásady, zásady oficiality a legality (*byť aktívny, nečakať na vonkajšie stimuly, ale aj cieľavedome pôsobiť v záujmovom prostredí a účelovo vytvárať vhodné podmienky pre získavanie informácií*),
- ✓ poznávanie, t. j. práca s informačnými zdrojmi a informáciami, cieľavedomá snaha subjektov poznávania, za využitia nástrojov poznávania, s cieľom získavať potrebné informácie smerujúce k identifikácii objektov poznávania (*operatívna činnosť má charakter informačného procesu, pre ktorý je typický prechod všetkými jeho fázami, t. j. zber a získavanie informácií; spracovanie informácií – analýza, triedenie, verifikácia, doplnenie, vyhodnotenie; využitie resp. distribúcia informácií určeným adresátom*),⁴⁶
- ✓ utajená práca (*zakrývanie identity či príslušnosti k vybranej bezpečnostnej zložke, zakrývanie spôsobu, účelu či cieľa činnosti, napr. pri využívaní krycích dokladov, realizácii utajených činností – napr. sledovania, odpočúvania telekomunikačnej prevádzky, nasadenia agenta a pod.*),
- ✓ ofenzívna práca (*intenzívne a invazívne sa ňou zasahuje do práv a slobôd občanov, napr. narúša domová sloboda, listové tajomstvo, tajomstvo prepravovaných správ a iných písomností, bankové, daňové tajomstvo, telekomunikačné tajomstvo a zabezpečuje sa ňou neodvratnosť trestného postihu osoby zodpovednej za spáchanie trestného činu – páchatela*),
- ✓ práca v „teréne“ (*napr. realizácia sledovania, operatívneho pozorovania, previerok a prehliadok, vyťažovania osôb v okolí miesta činu je typickou, každodennou „outdoorovou“ aktivitou príslušníkov operatívnych útvarov a operatívnych súčastí*),

⁴⁵ „Operatívna situácia“ predstavuje druh (*subkategóriu*) „bezpečnostnej situácie“, ktorá je objektom záujmu a sférou pôsobenia bezpečnostných orgánov, s cieľom dosiahnuť žiadúci stav (*bezpečnosť, opak nebezpečenstva*), keď sú v spoločnosti dodržiavané pravidlá, normy, rešpektovaný zákon, vytvorené objektívne podmienky pre ochranu záujmov štátu a jednotlivcov (*vrátane subjektívneho vnímania dosiahnutia tohto žiadúceho stavu z pohľadu jednotlivcov*). Operatívna situácia je komplexom všetkých reálne existujúcich podmienok, okolností a faktorov, ktoré vplyvajú na trestnú činnosť a možnosti jej odhalovania a objasňovania prostredníctvom OPČ. De facto ide o výsledok interakcie kriminogénne a antikriminogénne pôsobiacich síl a zároveň ide o objekt záujmu a sféru pôsobenia operatívnych zložiek (*operatívnych služieb, resp. operatívnych útvarov a operatívnych súčastí*).

⁴⁶ „Objektom poznávania“ sú najčastejšie trestná činnosť, záujmové osoby a záujmové resp. zločinecké prostredie – tzv. „*criminal environment*“. „Subjektom poznávania“ sú operatívne služby (*operatívne útvary a operatívne súčasti*) rezortného a mimorezortného charakteru. „Nástrojmi poznávania“ sú hlavne metódy a prostriedky OPČ, informačno-technické prostriedky a práca s informačnými systémami, databázami, evidenciami rezortného aj mimorezortného charakteru, otvorenými informačnými zdrojmi, napr. sociálnymi sieťami.

- ✓ spolupráca s inými subjektmi (napr. inými orgánmi štátnej správy, štátnymi orgánmi, organizáciami a inštitúciami národného a nadnárodného charakteru, ale aj verejnosťou – hlavným informačným zdrojom).

Obrázok 11 Znaky OČ

Legenda: OČ – operatívna činnosť

Autor: vlastné spracovanie

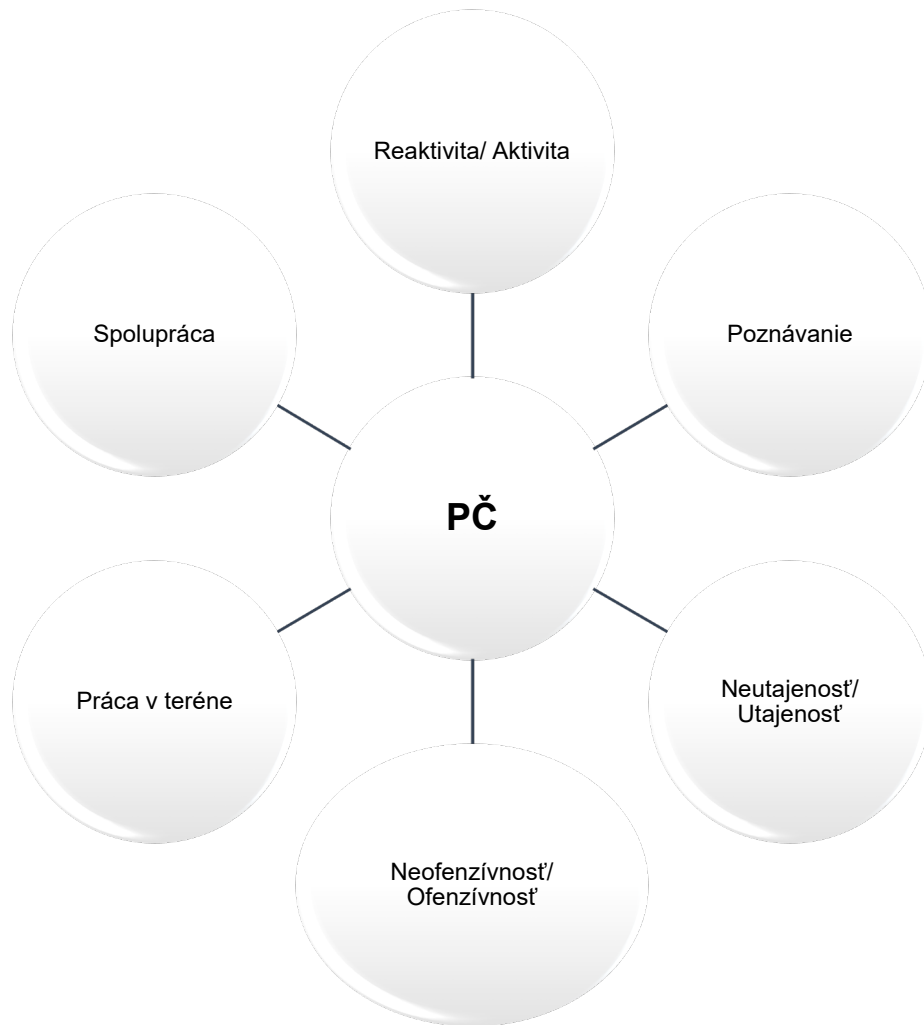
Na základe uvedeného možno „operatívnu činnosť resp. operatívnu prácu“ vymedziť ako „druh činnosti vybraných bezpečnostných zložiek, ktorou, reagujúc na vznikajúcu a vzniknutú situáciu (operatívnu situáciu), spravidla utajeným a ofenzívnym spôsobom, (reaktívne, aktívne aj proaktívne) získavajú informácie dôležité pre saturovanie operatívnych záujmov (dominantne prevencia trestnej činnosti, identifikácia trestnej činnosti, ochrana entít).“

„Pátracia činnosť resp. pátranie“ v tomto kontexte predstavuje „druh činnosti bezpečnostných orgánov, ktorou sa získavajú informácie o identite a mieste výskytu objektov pátrania (osoby, zvieratá a veci), prípadne sa ňou zabezpečuje zaistenie (zadržanie) objektov pátrania a ich odovzdanie kompetentným adresátom (napr. oprávnenému vlastníkovi, rodičovi dieťaťa, justičným orgánom).“

Ako sme už uviedli vyššie, operatívna činnosť a pátracia činnosť sa vzájomne determinujú. Pri napĺňaní účelu operatívnej činnosti je často potrebné zistiť identitu objektov pátrania (napr. ustáliť identitu páchatela, svedka, obete), zistiť miesto výskytu

objektov pátrania (napr. vypátrať ukradnutú vec, zbraň alebo nástroj použitý pri páchaní trestnej činnosti), príp. tieto objekty zaistiť a odovzdať určeným adresátom (napr. odovzdať zaistenú vec orgánom činným v trestnom konaní pre potreby dokazovania). Na druhej strane, pri realizácii pátracej činnosti je možné použiť metódy a prostriedky operatívnej činnosti (napr. operatívne vyťažiť susedov, príbuzných a známych hľadanej osoby, využiť informácie zo sledovania alebo použitia informačno-technických prostriedkov na zadržanie hľadanej osoby, ktorá sa vyhýba úkonom v rámci trestného konania). Pátracia činnosť sa vyznačuje nasledovnými znakmi:

- ✓ reaktivita, t. j. schopnosť pružne reagovať na vznikajúcu a vzniknutú situáciu (napr. informáciu o potrebe pátrať), ale aj aktivita, t. j. schopnosť rýchlo sa rozhodovať a konať, hľadať spôsoby ako efektívne splniť ciele pátrania (byť pohotový, akcieschopný, nakoľko s pribúdajúcim časom šanca na úspešné vypátranie objektu klesá), pričom reaktivita je prítomná obvykle iba v počiatkovej fáze pátrania, v ďalších fázach sa už vyžaduje aktivita zo strany subjektov pátrania,
- ✓ poznávanie, práca s informačnými zdrojmi a informáciami, cieľavedomá snaha získavať potrebné informácie (pátracia činnosť má charakter informačného procesu, pre ktorý je typický prechod všetkými jeho fázami, t. j. zber; získavanie; spracovanie – analýza, triedenie, verifikácia, doplnenie, vyhodnotenie; využitie resp. distribúcia informácií),
- ✓ v závislosti od pátracích potrieb neutajená/ utajená práca (utajenosť je žiadúca všade tam, kde sa používajú metódy, prostriedky OPČ a informačno-technické prostriedky, pričom v praxi dominuje práve neutajená práca),
- ✓ v závislosti od pátracích potrieb neofenzívna/ ofenzívna práca (analogicky, ofenzívnosť je žiadúca všade tam, kde sa používajú metódy, prostriedky OPČ a informačno-technické prostriedky, pričom dominuje práve neofenzívna práca),
- ✓ práca v „teréne“ (napr. pri pátraní po čerstvej stope, pátracích akciách, šetreniach), na druhej strane súčasťou pátrania je aj práca s databázami, informačnými systémami, otvorenými informačnými zdrojmi, tzv. administratívne pátranie,
- ✓ spolupráca s inými subjektmi, napr. verejnosťou (hlavným informačným zdrojom).

Obrázok 12 Znaky PČ

Legenda: PČ – pátracia činnosť

Autor: vlastné spracovanie

Na základe sumarizácie vyššie uvedených skutočností, možno formulovať **kriminálnu definíciu operatívnej, spravodajskej a pátracej činnosti Policajného zboru**, v zmysle ktorej ju chápeme ako „legitímny, ofenzívny, na zákonoch a iných právnych prepisoch založený, spravidla utajený systém postupov, operácií a úkonov vybraných operatívnych služieb a útvarov Policajného zboru za účelom prevencie trestnej činnosti, identifikácie trestnej činnosti (odhaľovania, objasňovania, vyšetrovania a dokazovania trestnej činnosti), ochrany a kontroly určených entít (kontrola štátnej hranice, ochrana určených osôb, ochrana svedka, ochrana strážených objektov a technicky chránených objektov) a pátrania po osobách a veciach, podstatou ktorého je aplikácia operatívnych, spravodajských a pátracích opatrení, za využitia špecifických metód a prostriedkov“. Sme toho názoru, že sa nám týmto počínom úspešne podarilo o načrtnutie nového teoreticko-metodologicko-právneho konceptu, t. j. naplnenie našej ústrednej vedecko-výskumnej ambície.

Záver

OPČ predstavuje špecifický, skutočne neortodoxný, značne kontroverzný, v spoločnosti do určitej miery mystifikovaný, tabuizovaný a neraz aj fabulovaný druh činnosti vybraných bezpečnostných orgánov. Policajná a dokonca aj justičná prax sú, v mnohých, dokonca aj fundamentálnych otázkach, objasňujúcich podstatu a charakter tejto činnosti, dosť nejednotné, čím na jednej strane vzniká platforma pre žiadúcu pluralitu názorov, avšak na strane druhej, sú prejavom toho, že existujúci systém právnej úpravy a úrovne poznania tohto javu nezodpovedá identifikovaným potrebám bezpečnostnej teórie a praxe. Osobitne v tomto ohľade považujeme za potrebné uviesť, že v súčasnosti je aj v zahraničí evidentný trend podporujúci potrebu zefektívnenia transformácie výstupných produktov operatívnej a spravodajskej činnosti do podoby dôkazných informácií (*dôkazov*).

Aj tieto skutočnosti boli nepriamo motívom pre spracovanie tohto odborného príspevku. Cieľom predkladanej vedeckej štúdie bolo s využitím dostupných vedeckých metód (*dominantne analýzy – obsahovej, historickej, komparatívnej a právnej, analógie, abstrakcie, indukcie, dedukcie, riadeného interview, projektovania a modelovania*) zhodnotiť relevanciu existujúceho teoreticko-metodologicko-právneho konceptu OPČ a v prípade pozitívnej identifikácie problémov a nedostatkov, načrtnúť nový, optimalizovaný koncept.

Z výsledkov nami realizovaného vedeckého skúmania vyplýva niekoľko záverov. V prvom rade, existujúci teoreticko-metodologicko-právny koncept OPČ vykazuje prvky kontradiktórnosti a archaizmu. Je zrejmé, že tu existuje spoločenská potreba odôvodnená identifikáciou potrieb aplikačnej praxe a realizovaným výskumom tento koncept inovovať, optimalizovať. Na základe vyššie uvedených skutočností navrhujeme (*de lege ferenda*) substituovať pojem „OPČ“ pojmovým vymedzením „operatívna, pátracia a spravodajská činnosť“, v zmysle ktorého ide o „systém spravidla utajených operatívnych, pátracích a spravodajských opatrení vykonávaných určenými subjektmi za účelom prevencie trestnej činnosti, odhaľovania a objasňovania trestnej činnosti, ochrany a kontroly určených entít (so špecifikáciou ochrany určených osôb vrátane svedka, ochrany určených objektov a kontroly štátnej hranice) a pátrania po osobách a veciach.“ Zároveň v týchto intenciách navrhujeme vytvoriť legálnu definíciu „odhaľovania a objasňovania trestnej činnosti“, nakoľko uvedená skutočnosť spôsobuje v aplikačnej praxi interpretačné problémy (*odhaľovanie a objasňovanie vnímať v kontexte mimoprocesných činností taxatívne určených orgánov presadzujúcich právo a zároveň procesných činností taxatívne určených orgánov presadzujúcich právo – vyšetrowanie, dokazovanie trestnej činnosti*).

Po konštitučnej (*regulatívnej*) stránke sme za to, aby bol vytvorený osobitný právny predpis (*lex specialis*), sumárne upravujúci problematiku tejto činnosti, v rámci ktorého by boli jasne formulované pravidlá, princípy a zásady realizácie tejto činnosti pre všetkých jej aktérov (*operatívne, pátracie a spravodajské služby*), vrátane detailnej deskripcie zákonných oprávnení (*v užšom zmysle slova oprávnení na použitie prostriedkov operatívno-technickej, operatívno-logistickej a informačno-technickej povahy*), podmienok a okolností ich používania, ako aj podmienok a okolností využívania výstupných produktov tejto činnosti pre taxatívne stanovené účely (*upravujúce aj alternatívu procesného využitia takto získaných informácií, za splnenia požiadavky, že v rámci zachovania zásady efektívnosti trestného konania, bude*

redukovaná duplicita úkonov všetkých orgánov presadzujúcich právo). Okrem toho sme presvedčení, sledujúc pritom zachovanie všetkých funkcií týchto špecifických druhov činností, že ďalšie, doplnujúce (napr. metodické, taktické, technické, organizačné, logistické) aspekty týchto činností je vhodné, tak ako tomu bolo doteraz, ponechať na interné akty riadenia (hoci vo vzťahu k potrebe ich utajovania možno do merita veci vniesť polemiku, aj vzhľadom na to, že utajenosť by sa podľa nášho názoru mala aplikovať len na prakticko-realizačné aspekty týchto činností).

Literatúra

Printové zdroje

- BANGO, Dezider a kol. *Základy operatívno-pátracej činnosti*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 1995. 168 s. ISBN 978-80-8054-540-6.
- BUDKA, Ivan a kol. *Operatívne pátrací činnosť kriminálnej polície: Díl I. Obecná část: Druhé upravené vydání*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 1997. 91 s.
- BUDKA, Ivan a kol. *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2002. 266 s.
- DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy OPČ policie v definicích a schématech*. Praha: Policejní Akademie České republiky v Praze, 2011. 78 s. ISBN 978-80-7251-351-2.
- HABR, Jaroslav a Jaromír VEPŘEK. *Systémová analýza a syntéza: Zdokonalování a projektování systémů*. 2. preprac. vyd. Praha: SNTL, 1986. 320 s.
- HULLOVÁ, Monika a Patrícia FEDÁKOVÁ. Kariérny model profesijného rozvoja príslušníkov služby kriminálnej polície. In: *Policajná teória a prax*. Roč. 29, 2021, č. 3, s. 3-24.
- HULLOVÁ, Monika a kol. *Model kariérneho postupu a profesijného rozvoja príslušníkov služby kriminálnej polície Policajného zboru: Projekt rezortnej vedecko-výskumnej úlohy*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2022, 30 I. VÝSK. 262.
- HULLOVÁ, Monika a kol. *Problémy pri odhaľovaní a objasňovaní vybraných druhov trestných činov mravnostnej kriminality: Záverečná správa*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2018, 30 I. VÝSK. 262.
- HULLOVÁ, Monika. Systémový aspekt v operatívno-pátracej a spravodajskej činnosti. In: *Kriminálne spravodajstvo: Zborník z virtuálnej medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2022, s. 47-66. ISBN 978-80-8054-950-3.
- HEŘMÁNEK, J.; STRÍŽ, B. *Základy operatívne pátrací činnosti VB*. Praha: Právnická fakulta UK v Praze, 1971. 287 s.
- CHMELÍK, Jan. Operatívne pátrací činnosť v trestnom řízení. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2021, roč. 6, č. 2, s. 124–140.
- LAMMICH, Siegfried. Aktuálny trestnoprávny vývoj v súvislosti s bojom proti organizovanej kriminalite v Nemecku. In: *Policajná teória a prax*. 1998, č. 2. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, s. 24–37.
- LISOŇ, Miroslav a kol. *Možnosti rozvoja operatívnej činnosti polície: Správa z aplikovaného výskumu*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. 131 I. VÝSK. 183.

- LISOŇ, Miroslav. *Operatívno-pátracia činnosť: Všeobecná časť*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. 223 s. ISBN 978-80-8054-541-3.
- LISOŇ, Miroslav a Adrián VAŠKO. *Teória kriminálno-policajného poznania: Vysokoškolská učebnica*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. 389 s. ISBN 978-80-8168-838-6.
- LISOŇ, Miroslav. *Teória policajného operatívneho poznania*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. 226 s. ISBN 978-80-8054-540-6.
- MICHÁLEK, Luděk. *Základy zpravodajské činnosti*. Praha: Policejní Akademie ČR, 2001. 128 s. ISBN 978-80-7251-360-4.
- MUSIL, Jan. Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení. In: *Trestní právo*. 1999, č. 4, s. 23–24.
- MUSIL, Jan. Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení. In: *Trestní právo*. 1999, č. 5, s. 17–20.
- NESNÍDAL, Jiří. *Neodvratnost trestního postihu a operativně pátrací činnost*. Praha: Kriminalistický ústav VB, 1989. 208 s.
- PEŠEK, Antonín. *Operativně pátrací činnost kriminální služby Veřejné bezpečnosti*. Praha: VŠ SNB, 1982. 303 s.
- PJEŠČAK, Ján a kol. *Základy kriminalistiky*. Praha: Naše vojsko, 1976, s. 263.
- STIERANKA, Jozef a Michal MARKO. *Kriminálne spravodajstvo: Nový koncept odhaľovania trestných činov v Slovenskej republike*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 199 s. ISBN 978-80-571-0123-9.
- STIERANKA, Jozef a Adrián VAŠKO. *Odhaľovanie trestných činov (nová stratégia a prístupy)*. Praha: Leges, 2021. 270 s. ISBN 978-80-7502-512-8.

Elektronické zdroje

- BIP. *Podstawy prawne*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <http://bip.swidnica.policja.gov.pl/170/podstawy-prawne/3428,Ustawa-o-Policji-z-dnia-06kwietnia-1990r.html>.
- Bundesministerium der Justiz. *Gesetze: Verordnungen*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/index.html>.
- Bundesministerium der Justiz. *Gesetze: Verordnungen*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: https://www.gesetze-im-internet.de/bgsg_1994/BJNR297900994.html#BJNR297900994BJNG000100000.
- Konzultant. *Dokumenty*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_7519/.
- Konzultant. *Dokumenty*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/.
- NOWICKI, N. *Normatywne ujęcie czynności operacyjno-rozpoznawczych w aspekcie dowodu nielegalnego*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.ejournals.eu/pliki/art/19070/>.
- Slovník cudzích slov. [online]. [2021-10-28]. Dostupné na internete: <https://slovník.aktuality.sk/slovník-cudzích-slov/?q=system>.
- Ústav pro studium totalitních režimů. *Archiv bezpečnostních složek*. [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozkazy/smernice/nmv-ca38-1972.pdf>.
- Wolters Kluwer. *Hatályos jogszabályok: Keresés*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv>.

Wolters Kluwer. *Hatályos jogszabályok: Keresés*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700090.tv>.

Wolters Kluwer. *OpenLEX: Akty prawne*. [online]. [2022-11-15]. Dostupné na internete: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/urzed-ministra-spraw-wewnetrznych-i-zakres-dzialania-podleglych-mu-16791279>.

Právne normy

Zákon č. 333/1991 Zb. o Federálnom policajnom zbore a Zbore hradnej polície.

Zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti.

Zákon č. 70/1965 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.

Zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.

Zákon č. 490/2001 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

Zákon č. 247/1994 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 141/1961 Zb. Zákon o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok).

Zákon č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v platnom znení.

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení.

Zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

pplk. doc. JUDr. Monika Hullová, PhD. (*1974)

The author graduated from the Academy of the Police Force in Bratislava in 1996. She has been working there as a scientific-pedagogical worker since 1995. She is a guarantor of selected courses taught in English within the Erasmus exchange programme. In the field of research activities, she was/is the principal researcher and co-researcher of several scientific research tasks. She has attended several training activities at home and abroad (e.g. CEPOL, ILEA), and has actively participated in many of them as a co-organiser and trainer. Since 2010, she has been a member of the Interministerial Terminology Commission of the Security Council of the Slovak Republic and since 2014 a member of the Interministerial Working Group of Experts for the Fight against Corruption.